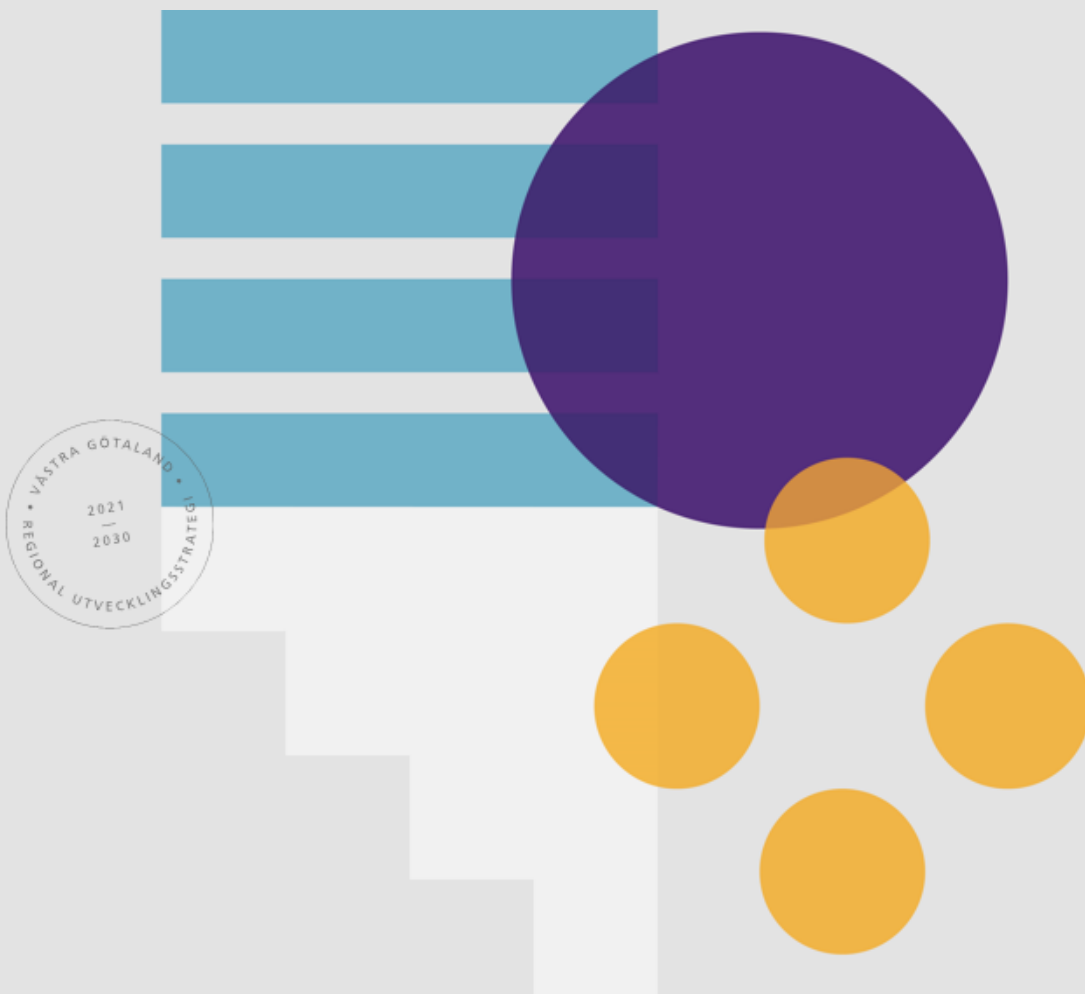

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Uppföljning 2022

VGR Analys 2023:17

Innehåll

Inledning	3
Strategins inriktning och mål	5
Robust och sammanhållet	8
Jämlikt och öppet.....	10
Fossiloberoende och cirkulärt.....	12
Tvärsektoriella kraftsamlingar	14
Fullföljda studier.....	15
Digitalisering	17
Elektrifiering.....	19
Cirkulära affärsmodeller	21
Långsiktiga prioriteringar	23
Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	24
Korta fakta om utvecklingen.....	26
Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande	28
Korta fakta om utvecklingen.....	30
Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning.....	32
Korta fakta om utvecklingen.....	34
Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet	36
Korta fakta om utvecklingen.....	38

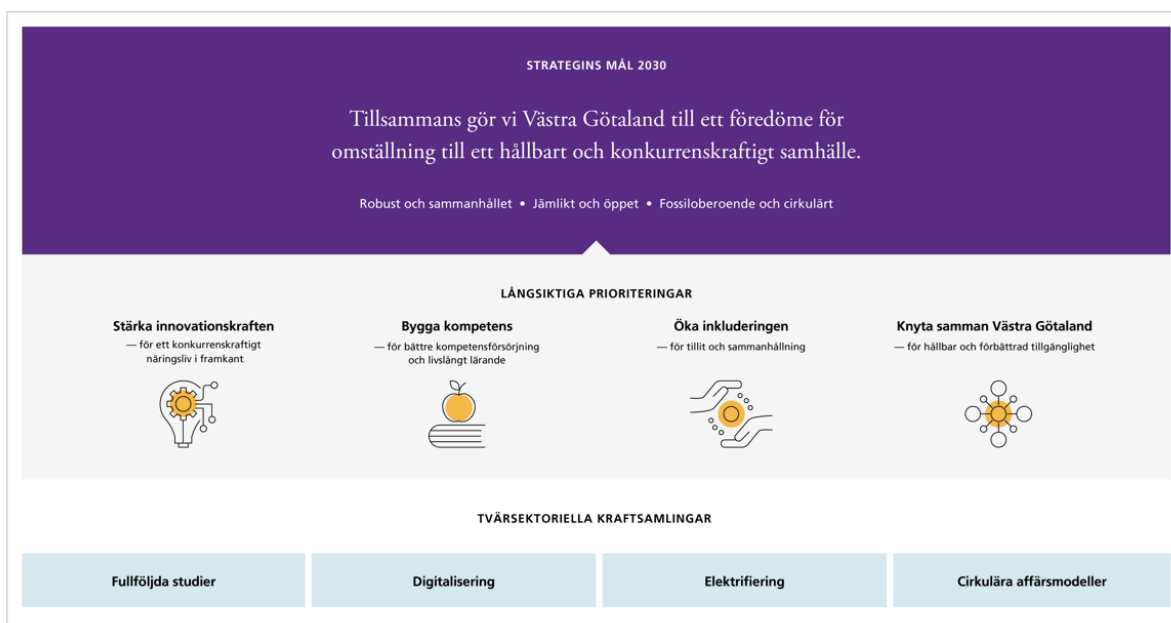
Inledning

” Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland anger riktningen för det regionala utvecklingsarbetet 2021-2030. ”

Från förord till Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 är en övergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Den pekar ut riktningen för vårt gemensamma arbete för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar.

Målet för strategin är **Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle**. Ett Västra Götaland som ställer om är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt. För att arbeta mot målet har fyra långsiktiga prioriteringar pekats ut som beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. I syfte att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna finns även fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod.

Strategin har till syfte att vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och forskningsinstitut, det civila samhället samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter i det gemensamma arbetet med regional utveckling. Vidare är strategin och regionfullmäktiges budget styrande tillsammans för Västra Götalandsregionens satsningar på regional utveckling.

Den här uppföljningsrapporten är en del av den planerade årliga uppföljningen som har till syfte att ge en samlad bild av utvecklingen och förflyttningen mot strategins mål för kunskap och lärande. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av koncernstab regional utveckling. Fler relevanta underlag för att följa utvecklingen i Västra Götaland och de insatser som görs med koppling till den regionala utvecklingsstrategin kommer löpande att lägga ut på vgregion.se/vg2030uppfoljning.

Rapportens struktur

Rapporten inleds med strategins mål och sammanfattande fakta om utveckling i Västra Götaland. Efter målet beskrivs genomförandet av de tvärsektoriella kraftsamlingarna, och sedan de långsiktiga prioriteringarna. Som avgränsning har vi valt att utgå från de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg (BRG) är involverade i.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

Strategins inriktning och mål

Vägen mot målet

År 2022 präglades av flera oroshärdar främst med kriget i Ukraina, som också bidragit till ett svårt säkerpolitiskt och ekonomiskt läge. Detta efter en pandemi där återhämtning fortfarande pågår inom vissa områden. Västra Götaland och dess utveckling påverkas av omvärlden, men ett regionalt utvecklingsarbete är långsiktigt och strategiskt samt bygger på samarbete. Det handlar om att driva utvecklingsarbete mot gemensamma mål och lösningar. För tillsammans har vi en genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna Västra Götaland. Därför är målet med strategin satt gemensamt av en stor mängd aktörer, där alla har olika ansvar, resurser och kunskaper vad gäller genomförandet.

I en tid av oro är det särskilt viktigt att vara tydlig med att vägen mot målet påverkas av flera externa faktorer som till exempel konjunktur och andra samhällsförändringar. Därför följs utöver övergripande indikatorer över utvecklingen för territoriet även mer övergripande processer som till exempel klimat- och miljöarbetet där det regionala klimatmålet är integrerat i strategins mål och finns med genom hela strategin.

Det oberoende forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning kom under året med sin andra rapport² som hade transporter i fokus. Där konstateras bland annat att vägtrafikens beroende av fossil energi måste därmed brytas samtidigt som biltrafiken behöver minska. De lyfter att detta kan åstadkommas genom satsningar på det transporteffektiva samhället, ökad användning av energieffektiva trafikslag samt biodrivmedel och elektrifiering. De lyfter även att det pågår en mängd lovande satsningar för industrins och transporternas omställning med näringsliv, offentlig sektor och akademi

² https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-648/native/VG%20FR%202022_Rapport%202_Transport_Accessible.pdf

i nära samarbete. För att följa hur mycket utsläppen behöver minska varje år för att länet ska uppfylla sin del av Parisavtalet antog under Västra Götalandsregionen under 2021 en koldioxidbudget för Västra Götaland 2020-2040. I en rapport³ från oktober lyfts att det behövs en minskning av utsläppen i Västra Götaland med 12 procent per år för att länet ska uppfylla sin del av Parisavtalet. För att stärka genomförandekraften för en klimatomställning genomförs insatser inom ramen för Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om. En del av arbetet sker genom att få många organisationer att tillsammans verka för att nå målet om en fossiloberoende region. Redan 2017 hade kommuner, högsolor och universitet i regionen skrivit på Klimat 2030, sedan dess har framför allt fler företag tillkommit. Vid slutet av 2022 års fanns 237 undertecknare.

För att skapa en gemensam kraft har under året olika möten, seminarier och konferenser ägt rum. Ett exempel är den kunskapskonferens som ägde rum i maj under rubriken ”Var står vi idag? Hur närmar vi oss ett Västra Götaland som är hållbar och konkurrenskraftigt?”. Konferensen Framtid Västra Götaland ägde rum en gång i januari med fokus på kompetens för omställning och konkurrenskraft. 500 personer deltog digitalt. I december var det dags igen då med fokus på klimatomställning för hållbar konkurrenskraft. På denna konferens deltog 350 personer på plats och 180 digitalt. För att skapa en delaktighet av det delregionala utvecklingsarbetet har också olika delregionala möten ägt rum.

Kopplat till genomförandet av strategin finns också de *vägledande principerna* som är framtagna för att vägleda i dialogen och samverkan för att genomföra strategin. De är tänkta att inspirera och utmana att arbeta och samverka på nya sätt. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. Hur väl principerna följs kommer utvärderas i samband med att strategin utvärderas inför översynen av strategin 2024.

Kunskapsunderlag

Denna uppföljningsrapport lyfter exempel på förra årets genomförande vad gäller långsiktiga prioriteringar och tvärsektoriella kraftsamlingarna. Det som lyfts fram är sådant som startat upp men också insatser som redan påbörjats och förvaltas. I rapporten beskrivs också kortfattat utvecklingen av ett antal indikatorer utifrån målen om ett Västra Götaland som är *robust & sammanhållet, jämlikt & öppet* samt *fossiloberoende & cirkulärt* samt med koppling till de fyra prioriteringarna. En stor del av indikatorerna som används

³ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-643/native/Koldioxidbudget%20f%c3%b6r%20Va%cc%88stra%20Go%cc%88talands%20la%cc%88n%202022.pdf>

kommer från de nyckeltal som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sammanställt som en del av uppföljningen av Agenda 2030 på kommunal och regional nivå. Utöver statistik som valts ut till denna rapport finns mer statistik och fakta på både regional och kommunal nivå i de interaktiva publikationer med koppling till målområdena samt prioriteringarna som finns publicerade på www.vgregion.se/vg2030statistik.

Under året har den interaktiva publikationen kompletterats med kvantitativa indikatorer för Fullföljda studier. Den delen lanserades i samband med att cirka 200 personer samlades för ett statistikseminarium med fokus på Fullföljda studier i december.

För den gemensamma dialogen är det utöver denna uppföljningsrapport viktigt att andra kunskapsunderlag tas fram och sprids löpande under året. Västra Götalandsregionen och andra organisationer tar fram analyser som berör den regionala utvecklingen i Västra Götaland. Några exempel visas i rutan till höger.

Spridning av kunskapsunderlag görs genom de mötesplatser och arenor som redan finns. Exempelvis har Reväst⁴ ordnat flertalet seminarier under året t.ex. *Konjunkturläget och framtidsutsikterna, tre seminarier med olika fokus inom temat Öka inkluderingen, Digitalisering och cirkulära affärsmodeller, Framtidens mobilitet och Cyberangrepp – det nya normala?*

Exempel på publicerade analysunderlag⁵:

- *Västra Götalands klimatomställning; Transporter i fokus, Forskarråd för Västra Götalands andra rapport.*
- *Koldioxidbudget för Västra Götalands län 2022*
- *Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos fram till 2035 (för Västra Götaland samt en per delregion)*
- *Regional Economic Benchmark 2023 – West Sweden and String*
- *Näringslivet i Västra Götaland 2015-2020*
- *Hur digitaliserat är lantbruket i Västra Götaland*
- *Riskrapport – utifrån regional utvecklingsstrategi 2021-2030*

Även rapporter på delregional nivå tas fram, till exempel publicerade BRG bland annat en analys om rymdklustret under 2022.

⁴ Reväst är ett samarbetsorgan och plattform för kunskapsutbyte mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi kring Västsveriges regionala utveckling. <https://www.gu.se/handelshogskolan/om-oss/samverkan/revast-en-motesplats-for-regional-utveckling>.

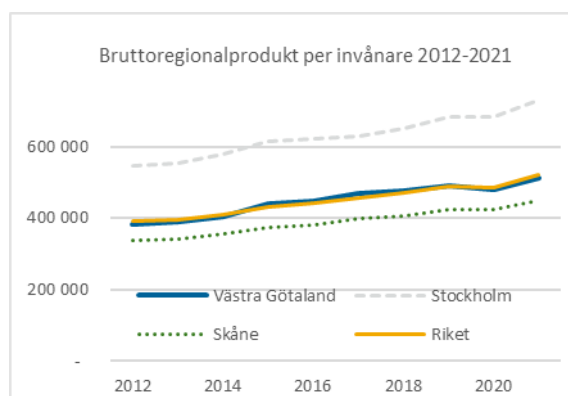
⁵ Exempelen återfinns på www.vgregion.se/analysportalen utom Företagens FoU i Väst som BRG publicerat och som finns på <https://www.businessregiongoteborg.se/goteborgs-naringsliv/naringslivsfakta/foretagens-fou-i-vast>.

Robust och sammanhållet

” I det robusta Västra Götaland kan samhället möta både kända och oförutsedda utmaningar och vända dessa till möjligheter. Näringslivet har hög konkurrenskraft och en internationell erkänd förmåga att hantera tekniska utvecklingsprång, behovet av nya kompetenser och ekonomiska förändringar. Akademien bidrar genom att tillhandahålla forskning i framkant samt relevant kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Det finns en god beredskap att möta effekterna av ett förändrat klimat och andra omvälvande händelser. Det sammanhållna Västra Götaland kännetecknas av en hållbar och förbättrad tillgänglighet och ett välfärdssystem med god demokratisk förankring som gör att invånarna känner sig trygga. Tillgången till föreningsliv och kultur ger tillhörighet och ökat välbefinnande hos invånarna. Varje människas potential blir sedd och förverkligad. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Västra Götaland har under lång tid haft en ekonomisk utveckling som är ungefär som i riket som i helhet. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare är högre i Västra Götaland än i Skåne, men lägre än i Stockholm. Under 2021 ökade BRP igen efter en nedgång under 2020, både i absoluta tal samt relativt antal invånare, i samtliga storstadslän samt riket som helhet. BRP-beräkningar för 2022 finns inte tillgängliga än, men BNP i Sverige ökade med 2,4 procent under 2022 jämfört med 2021. Dock minskade BNP under fjärde kvartalet 2022 med 0,2 procent⁶ jämfört med tredje kvartalet och prognoser för 2023 pekar på sämre tider och förväntad minskning av BNP under året⁷.

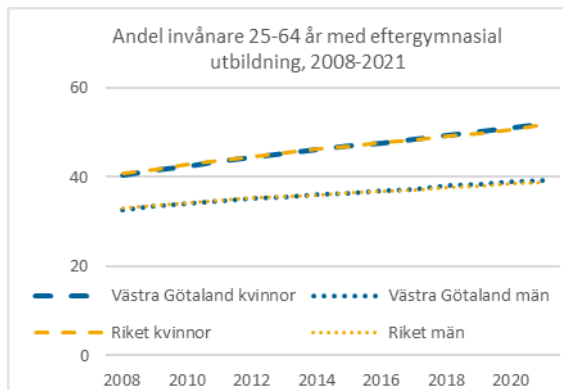
Källa: SCB (via Kolada).

⁶ <https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/pong/statistiknyhet/nationalrakenskaper-4e-kvartalet-2022/>. Uppgavs först till -0,9 procent men korrigerades sedan till -0,2.

⁷ <https://www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget/konjunkturlaget/2022-12-21-bostadsinvesteringarna-och-hushallens-konsumtion-bromsar-in-snabbt.html>

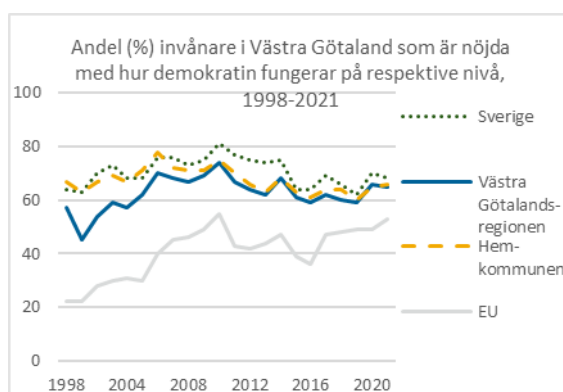
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Andel invånare i Västra Götaland med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka, men andelen ökar snabbare för kvinnor än för män, vilket ökar på könsskillnaderna. År 2021 var drygt hälften av alla kvinnor mellan 25-64 år i Västra Götaland eftergymnasialt utbildade medan motsvarande andel för män är knappt 40 procent. Män har framför allt fler med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, men även fler som enbart är grundskoleutbildade.

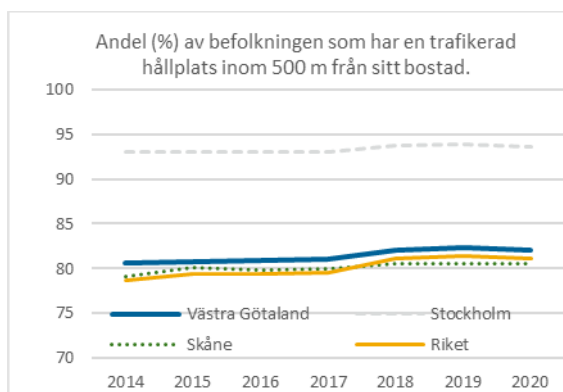
Källa: SCB (via Kolada).

Demokratin i Västra Götaland mår i huvudsak väl. Jämfört med läget runt millennieskiftet är betydligt fler nu intresserade av politik, anser att de kan påverka politiken och är nöjda med demokratin⁸. Det senare gäller särskilt synen på Västra Götalandsregionen och EU.

Källa: Västsvenska SOM-undersökningen

Andelen av befolkningen som har en trafikerad hållplats⁹ inom 500 meter från sin bostad ökade långsamt från 2014 men mellan 2019 och 2020 avstannade ökningen. År 2020 var andelen 82 procent i Västra Götaland vilket är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt, men betydligt lägre än andelen i Stockholm.

Källa: SCB (via Kolada).

⁸ Uppföljning av Vision Västra Götaland, Västsvenska SOM-undersökningen 2021.

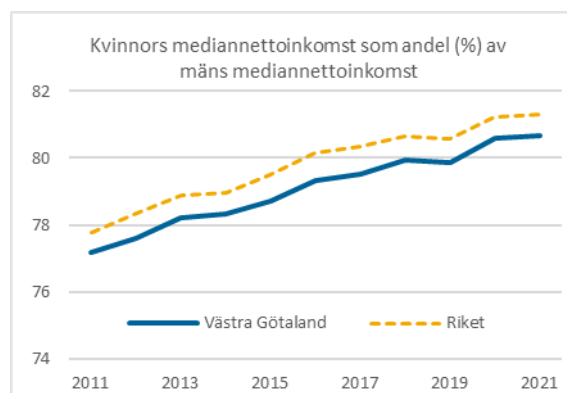
⁹ Med trafikerad hållplats avses hållplats, för samtliga trafikslag som trafikeras med minst en avgång per timme, vardagar mellan 06:00 och 20:00.

Jämlikt och öppet

” I det jämlika Västra Götaland deltar varje människa i samhället på jämställda och jämlika villkor. Samhället är inkluderande och transparent, och invånarna känner sig delaktiga. Olika platser förutsättningar tas tillvara och det finns ett samspel och utbyte mellan platser. Det öppna Västra Götaland är integrerat med omvärlden och har ett rikt utbyte nationellt och internationellt. Genom goda relationer och samarbete med våra grannregioner bidrar vi till en hållbar utveckling både lokalt och globalt. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Kvinnors har alltså betydligt lägre inkomster än män, även om skillnaderna har minskat över åren. År 2021 hade kvinnor i genomsnitt cirka 80 procent av vad männen hade i inkomst. Skillnaderna förklaras till viss del av att kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning och jobbar mer deltid, bland annat för att kvinnor tar större ansvar vid småbarnsåren¹⁰. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är inte lika stora som inkomstskillnaderna, för 2021 var kvinnors genomsnittslön 90,1 procent av männens¹¹. Löneskillnaderna förklaras till största del av löneskillnader mellan olika yrkesgrupper. Tar man hänsyn till skillnader i yrkesval, deltidsarbete mm tas återstår cirka 5 procents löneskillnader som inte kan förklaras av statistiska variabler¹².

Källa: SCB (via Kolada).

¹⁰ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

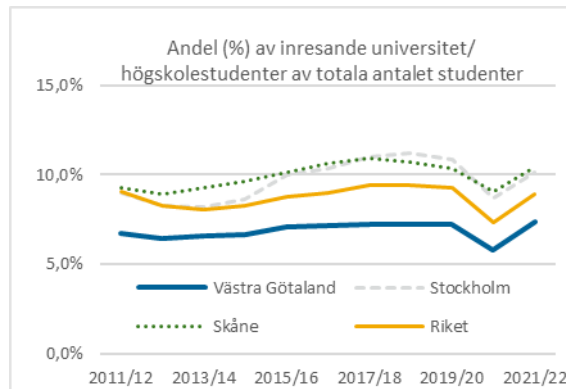
<https://www.ifau.se/Press/Forskningssammanfattningar/kvinnor-och-man-pa-arbetsmarknaden/>

¹¹ Medlingsinsitutet, [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2021](#)

¹² SCB, <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>

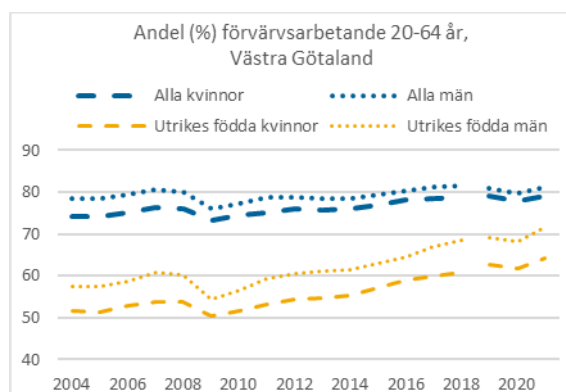
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Både antalet och andelen utländska studenter i Västra Götaland ökade igen under läsåret 2021/2022 efter en nedgång under pandemin. Andelen var 7,4 procent under 2021/2022 vilket är ungefär samma som 2019/2020. Andelen (och antalet) utländska studenter har under hela perioden varit lägre i Västra Götaland än i övriga storstadslän.

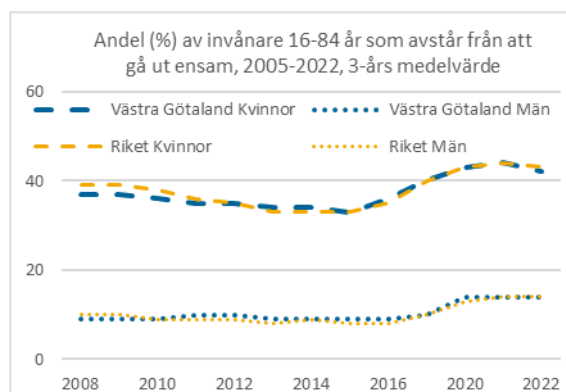
Källa: SCB, Universitetskanslerämbetet.

Förvärvsfrekvensen för utrikes födda är lägre än den genomsnittliga förvärvsfrekvensen i Västra Götaland. Den har dock ökat kraftigt under de senaste 10 åren, så skillnaden har minskat. Skillnaden i förvärvsgrad mellan kvinnor och män har också minskat under de senaste åren och var år 2021 cirka två procentenheter. Könsskillnaderna för utrikes födda har dock inte minskat över åren och är även betydligt större (7 procentenheter) än för kvinnor och män totalt. År 2021 förvärvsarbetade 64 procent av de utrikes födda kvinnorna, medan motsvarande värde för utrikes födda män var 72 procent.

Källa: SCB (via Kolada). Eftersom definitionen av förvärvsarbete i RAMS-statistiken förändrades mellan 2018 och 2019 bryts linjen i diagrammet eftersom direkta jämförelser mellan de åren är svåra att göra.

De senaste åren har andelen invånare som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallna eller dyl. ökat i både Västra Götaland och riket som helhet. Dock minskade andelen något för kvinnor i sista mätningen. Andelen kvinnor som känner sig otrygga att gå ut är nu ca 42 procent i Västra Götaland, vilket är mer än tre gånger högre än andelen män som är 14 procent.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor.

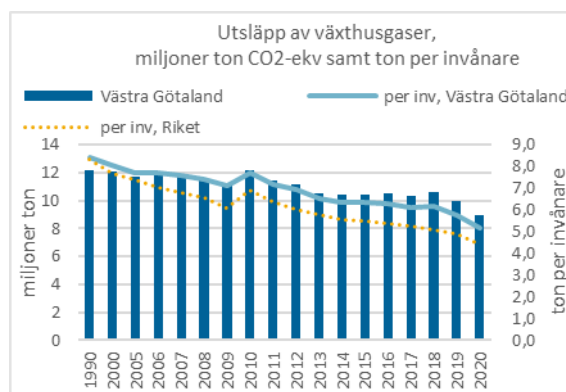
Fossiloberoende och cirkulärt

” I det fossiloberoende och cirkulära Västra Götaland är den privata och offentliga sektorn en föregångare som inspirerar och påverkar både det nationella och det internationella miljö och klimatarbetet. Takten i klimatomställningen ökar, med minskade utsläpp från både produktion och konsumtion som följd. Användningen av råvaror minskar. Fossila bränslen och material ersätts med resurseffektiva och biobaserade produkter och tjänster, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. I ett fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland kan och vill invånarna göra hållbara val och bidra med kreativa lösningar som begränsar miljö och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Utsläppen av växthusgaser minskade mellan 2019 och 2020, både i total mängd och fördelat per invånare. Minskningstakten är dock för låg¹³ och ska Västra Götalands klimatmål för 2030 nås, behöver utsläppen av växthusgaser under den kvarstående perioden minska kraftfullt. I särklass störst utsläpp kommer från industrisektorn, drygt 40 procent (varav utsläppen från några få stora industrianläggningar dominerar)¹³. En annan stor sektor är transportsektorn som står för lite knappt 30 procent av utsläppen. Den relativt stora minskning som var under 2020 bedöms till stora delar bero på pandemieffekter och nationella mätningar tyder på att siffrorna för 2021 kommer visa på en ökning relativt 2020¹³.

Utsläppen i relation till befolkningsstorlek är betydligt högre i Västra Götaland än i övriga storstadslän, på grund av industrisektorns sammansättning med flera utsläppstunga industrier i Västra Götaland.

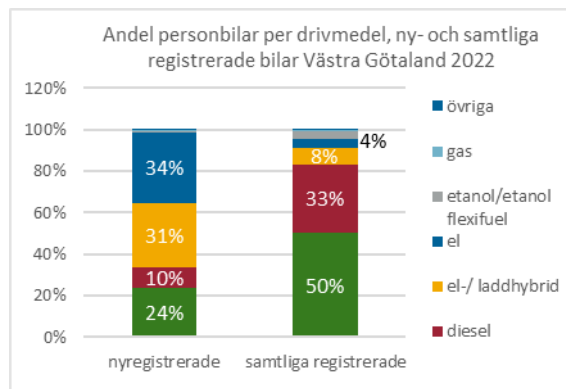

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Kolada).

¹³ Västra Götalands klimatomställning- Transporter i fokus, rapport från Forskarråd för Västra Götalands klimatomställning, december 2022.

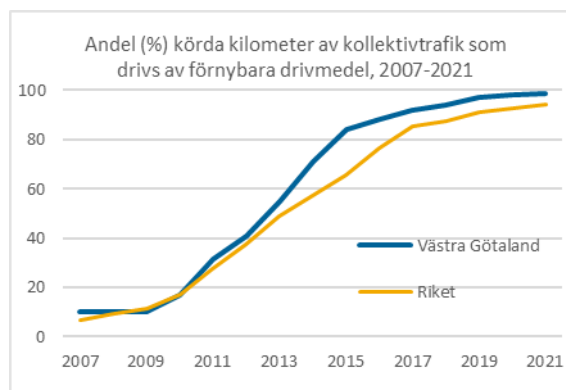
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Av nya personbilar som registrerades under 2022 var drygt 60 procent el- eller elhybridbilar. Det är framför allt de senaste åren som el- och elhybridbilar blivit en betydande andel av nybilsinköpen, så totalt sett av alla registrerade bilar i Västra Götaland utgör de bara 12 procent. Drygt 80 procent av personbilarna i Västra Götaland drivs på bensin eller diesel. Bland lastbilar är det ännu högre andel som drivs med bensin och diesel, hela 96 procent. El har dock passerat gas som tredje största drivmedlet för lastbilar och cirka 2 procent av alla registrerade lastbilar drivs med el.

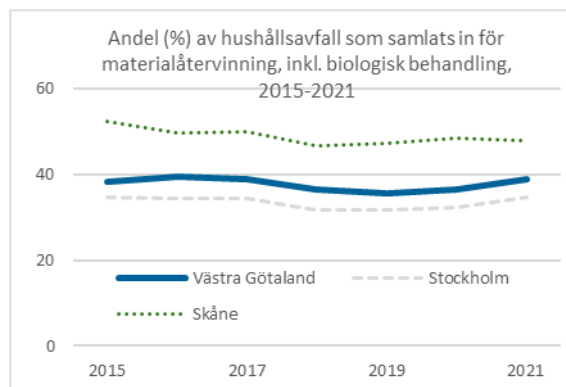
Källa: Trafikanalys / SCB.

Utbytet av bensin/dieseldrivna fordon mot fordon som drivs av helt förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken har gått fort under de senaste 15 åren. År 2007 kördes cirka en tiondel av alla km av fordon med förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken, nu är andelen nära 100 procent i Västra Götaland. Det är framförallt delar av båttrafiken som fortfarande går på diesel.

Källa: Miljö- och fordonsdatabasen Frida. (via 2030.miljöbarometern).

Knappt 40 procent av hushållsavfallet som samlas in i Västra Götaland används för materialåtervinning. Andelen har tyvärr inte ökat de senaste åren, utan varit runt 40 procent hela tiden. I Skåne är andelen ungefär 50 procent, medan den i Stockholm ligger lite under Västra Götalandssnittet.

Källa: Avfall Sverige (via Kolada).

Tvärsektoriella kraftsamlingar

” Fyra tvärsektoriella kraftsamlingar – gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Syftet är att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna genom riktade resurser och samverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Flera specifika insatser men även sammankomster har genomförts under året med koppling till områdena för kraftsamlingarna:

- Fullföljda studier,
- Digitalisering,
- Elektrifiering
- Cirkulära affärsmodeller.

Flera olika möten, konferenser och sammankomster har under året ägt rum. Till exempel samlades 450 personer i en gemensam konferens för Fullföljda studier i september. Totalt fanns 12 seminarier och 10 utställare på plats. Under hösten ägde uppstartskonferensen ACCEL rum med fokus på att accelerera elnätsbyggandet i Västra Götaland. Konferensen arrangerades av Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen Västra Götaland och Svenska kraftnät. Ett Reväst-seminarium om digitalisering och cirkulära affärsmodeller ordnades under året i syfte att öka kunskapen om hur en grön och digital omställning kan gå hand i hand. En ökad digitalisering är en förutsättning för en omställning till fler cirkulära affärsmodeller.

Exempel på insatser kopplat till kraftsamlingar bidrar i många fall även till en långsiktig prioritering enligt den schematiska bilden nedan. Exempelen utgår från utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

	 Stärka innovationskraften	 Bygga kompetens	 Öka inkluderingen	 Knyta samman Västra Götaland
Fullföljda studier		X	X	
Digitalisering	X	X	X	X
Elektrifiering	X	X		X
Cirkulära affärsmodeller	X	X		

Fullföljda studier

” Vi vill ge barn och unga de allra bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro. Att fler unga fullföljer studierna med godkända resultat skapar stora och långsiktiga vinster för både individ och samhället ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Kraftsamling fullföljda studier ska bidra till att skapa goda och jämlika villkor för barn och ungas hälsa och förutsättningar för fullföljda studier i *hela* Västra Götaland, Genomförandet tar avstamp i tidigare erfarenheter, ordinarie verksamheter, befintliga samverkansstrukturer och länsövergripande överenskommelser för att identifiera och sprida hållbara koncept och långsiktigt sammankoppla aktörer som tillsammans kan ge barn och unga jämlika chanser till ett gott liv och förutsättningar för att fullfölja sina studier inom områdena:

- Psykiskt hälsa,
- Föräldrar som resurs,
- Läsning & språkutveckling samt
- Motivation och framtidstro.

Att åstadkomma stegförflyttningar inom kraftsamlingens område är komplext och kräver såväl prioritering och satsningar inom respektive aktörs eget ansvarsområde som samverkan mellan aktörerna med barn/ungas bästa i fokus.

För att nå ut till samtliga kommuner har fyra delregionala kunskapsnoderna för Fullföljda studier startat upp. Noderna har under året genomfört kartläggningar om bland annat problematisk frånvaro, bidragit med kunskapshöjande aktiviteter och stöttat i projekt/utvecklingsarbete, som bland annat resulterat i projektansökningar till ESF. De har även arbetat fram strukturer och samverkan för styrning och ledning, så som delregionala tvärsektoriella styrgrupper och samverkan mellan nätverksgrupper inom bland annat vårdssamverkan, socialchefsnätverk, skolchefsnätverk och näringslivschefsnätverk. Under våren 2023 påbörjas en löpande utvärdering av genomförandet.

En sänkt åldersgräns till 13 år vad gäller den europeiska socialfonden (ESF) har öppnat upp för satsningar inom Fullföljda studier. I Göteborgsregionen har två ESF-projekt blivit beviljade medel. Den ena handlar om att stärka förutsättningarna för unga med intellektuell funktionsnedsättning att etablera sig i arbetslivet. Den andra har fokus på skolanknytning och närvaro och stöttar högstadie- och gymnasieskolors systematiska arbete för att öka elevernas skolanknytning och stärka skolpersonalens förmåga att bemöta elever i riskzon. Skaraborg har tagit fram en ansökan för samverkan mellan skola och arbetslivet med bland annat kommunerna, Ung företagsamhet samt Balthazar och Dalénium science centers. Ytterligare exempel är Folkhögskoleförvaltning som tillsammans med ett par kommuner tagit fram en ansökan med fokus på det kommunala aktivitetsansvaret.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Genom sociala investeringar satsar Västra Götalandsregionen (VGR) på förebyggande insatser för att förbättra förutsättningarna för barn och unga i länet. I projekten testas bland annat nya metoder och arbetssätt i samverkan mellan VGR (hälso- och sjukvård) och kommunerna. Under året har 13 projekt haft verksamhet och beslut om fem nya togs under hösten. Projekten berör bland annat områdena Psykisk hälsa och Föräldrar som resurs. Exempel på projekt som pågår är Tanke och hälsa som har fokus på förebyggande insatser för att hindra att lättare psykisk ohälsa utvecklas till allvarlig psykisk sjukdom. Ett annat exempel är Föräldrahälsa i Skepplanda där samverkan mellan elevhälsoteam och Läkarhus och rehab sker för föräldrastöd och hälsosamtal för föräldrar med barn med problematisk skolfrånvaro. I Munkedal sker ett utvecklingsprojekt som arbetar med språkscreening, modersmål på BVC och föräldrastöd för flerspråkiga föräldrar. I Skaraborg tas ett samlat grepp kring förstärkt och tillgängligt föräldraskapsstöd. Inom psykisk hälsa sker även ett utvecklingsarbete för sammanhållen vårdprocess inom hälso- och sjukvården. Bland annat har en utredning gjorts om samordnade tidiga insatser för barn och unga med utvecklingsrelaterade funktionsavvikelser.

Ett utvecklingsarbete är påbörjat inom satsningen Det goda livet i Dalsland där kommunerna samlas kring en större satsning för samverkan kring tidiga insatser för barn och unga med utgångspunkt i metoden *Skottlandsmodellen*. Modellen betonar bland annat vikten av att involvera berörda parter inklusive närstående.

Föräldrar som resurs skär på tvären och är viktigt inom alla insatsområden. Insatser inom området sker i samverkan mellan Länsstyrelsen, VGR och kunskapsnoderna. Länsstyrelsen har i uppdrag att informera och sprida material och kunskap om föräldraskapsstöd i förskola och skola, föräldraskap under tonårstiden, stöd kring ungas skärmanvändning och spel. Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa erbjuder stöd till föräldrar.

Insatser för läs- och språkutveckling genomförs bland annat Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling. Ett sådant exempel är Språktåget som är ett språkstimulerande material för barn mellan 0–6 år. Andra satsningar är Sommarboken loven runt som bland annat handlar om att stimulera läsfrämjande samt att nå unga som vanligtvis inte besöker bibliotek eller som läser och skriver på fritiden.

Inom området Motivation och framtidstro genomfördes under våren en metodutvecklingssatsning inom området barn och ungas delaktighet tillsammans med Rädda barnen. Arbetet ska vara ett stöd för regionens arbete med barn och ungas delaktighet och en metod som bland annat testades var att engagera ett antal ungdomar som på betald arbetstid fick ge med synpunkter på kulturstrategin. Organisationer inom det civila samhället är viktiga aktörer utifrån att de når barn och unga kring till exempel aktiv fritid, folkbildning med mera. Här upplevs dock fortfarande finnas en potential för ökat deltagande och därför kommer Kraftsamling Fullföljda studier att ha särskilt fokus på civila samhället och näringslivets engagemang under 2023.

Andra exempel på insatser med fokus på Motivation och framtidstro handlar till exempel om att stärka ungas ingångar till arbetslivet är introduktionsprogrammen och inom utbildningskonceptet Trygghet och studiero i Skaraborg. Vidare i Göteborgsregionen drivs en fokusgrupp för problematisk skolfrånvaro som samlar personal från samtliga kommuner i GR-området tvärsektoriellt för kunskapspåfyllning, erfarenhetsutbyte och samverkan.

Digitalisering

” Digitalisering genomsyrar privat, offentlig och ideell sektor och handlar om nya tekniska lösningar, system och processer. Digitalisering bidrar till att öka företagets konkurrenskraft, till att effektivisera offentliga verksamheter och till lösningar för ett fossiloberoende samhälle ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Under året har arbetet fortsatt med att växla upp och stärka det som pågår och verka för en ökad genomförandekraft. Det har skett genom dialog, finansiering av projekt, kommunikation, konferenser och samarbeten inom de fem fokusområdena:

- Näringslivets digitala transformation,
- Digital kompetens och lärande,
- Säker och hållbar digital infrastruktur,
- Offentlig sektors digitala transformation och
- Invånarens digitala delaktighet.

Digitaliseringsrådet driver arbetet med kraftsamling framåt och är styrgrupp för flera förstudier och projekt. Det bidrar till en ökad samordning mellan projekten och skapar synergier. Under året har flera workshops och möten handlat om att komma igång och stärka kommunalförbundens arbete med kraftsamling digitalisering. Det är ett långsiktigt arbete som fortsätter under 2023. Kraftsamlingen har även lett till en ökad samverkan i frågor som rör samhällets digitalisering inom VGR:s förvaltningar och bolag.

Digitalisering är ett verktyg för innovation och effektivitet hos små- och medelstora företag (SMF) vilket gör att det är integrerat i många verksamheter som till exempel hos science parks och inkubatorer. Under året har flera samtal skett med näringslivsaktörer, exempelvis Västsvenska handelskammaren, om hur samverkan kan ske kring att lyfta digitalisering som strategisk utvecklingsfråga för näringslivet. I de flesta näringslivsprojekt som regionen beslutar om är digitalisering integrerat mer eller mindre. VGR har även digitaliseringscheckar i syfte att öka digitaliseringen i näringslivet men hittills har ett fåtal sökt och fått medel. Därtill finns specifika digitaliseringsprojekt som Digiresan 2.0 som stöttar ett 40-tal företag i sin gröna och digitala omställning. Projektet som drivs av IUC-bolagen bidrar till att fler SMF effektiviserar sin verksamhet med hjälp av digitalisering vilket på längre sikt ökar deras konkurrens- och innovationsförmåga.

Tillgången på både digital kompetens och spetskompetens behöver fortsatt öka och under året genomfördes en studie om behoven i näringslivet. Många av de intervjuade företagen lyfte upp behov av teknisk specialistkompetens i kombination med domänkompetens. Studiens resultat ligger bland annat till grund för kommande insatser med fokus på omställning av arbetskraften inom både bredd och spets.

I syfte att öka förståelsen och höja kompetens hos tjänstepersoner om vad AI, programmering och öppna data är för något genomförde VGR en workshop med cirka 60

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

deltagare från offentliga organisationer. Workshopen var också en del i EU Code Week som är en satsning som verkar för att alla ska få tillgång till kodning och digitala kunskaper på ett roligt och engagerande sätt. Ett annat projekt som ska utveckla barn och ungdomars teknikintresse är Tekniktrappan i Sjuhärad som på sikt ska bidra till att teknikskiften möts av rätt kompetens.

En säker och hållbar digital infrastruktur, med robusta fasta och mobila bredbandsnät, är en förutsättning för utveckling. Under året har bidrag getts till utbyggnad av fiber och till samhällsmaster och därmed kommer fler platser i länet ha uppkoppling. Ubit-gruppen startade upp en utredning som ska ligga till grund för kommande bredbandsinsatser, vilket på sikt kommer leda till en mer säker och hållbar digital infrastruktur. Idag har 90 procent av hushållen har tillgång till 100 Mbit/s och 95 procent har tillgång till fiber i absolut närhet.

Grundläggande förutsättningar för digitalisering handlar också om en förvaltningsgemensam digital infrastruktur och på sikt en digital offentlig sektor. Förstudien om hur kommuner kan samverka kring Internet of Things färdigställdes under året och ett nytt projekt har ska nu starta upp för att bygga gemensamma strukturer.

En utmaning för den offentliga sektorn är att det för många saknas både budget och kompetens för till exempel fler värdeskapande digitala tjänster till invånarna, även om det varierar stort mellan olika kommuner. En utmaning är att offentliga aktörer ska kunna dela känslig information på ett säkert sätt. Projektet Säker digital kommunikation bidrar till detta bland annat genom att genomföra en riskbedömning inklusive informationssäkerhetsrisker. Öppna och delade data är en hävstångspunkt för digital innovation i offentlig sektor och utvecklingen av AI. Regionen driver två projekt, en nationell dataverkstad och en regional samverkan kring öppna data där 33 kommuner och VGR deltar. Dessa båda bidrar till att fler och fler öppnar upp dataset. Kommunerna Mariestad/Töreboda/Gullspång är en föregångare och fick Digitaliseringsrådets pris vilket synliggjorde deras arbete regionalt. Statistiken visar att antalet öppna datamängder på dataportal väst är 110, en nettoökning med åtta sedan 2021. De kommuner som lägger ut flest dataset är Göteborg, Skövde och Borås.

Ett minskat digitalt utanförskap och ökad medie- och informationskunnighet är också viktigt. Under året genomförde en studie vad gäller digitalisering hos föreningar och deras medlemmars digitala förmåga. Resultatet visade att det finns behov av stöttning i föreningar som har en hög andel äldre och eller personer med funktionsnedsättning. Västra Götalandsregionen stöttade därför under hösten över 150 föreningar med digitalisering i samlingslokaler inkl. teknik. En långsiktig finansiering har också säkerställts för Digidel-nätverket. Det är en funktion som hjälper invånarna med digitalisering i syfte att minska det digitala utanförskapet och öka deras tillit till digitala tjänster. Tolv kommuner, fyra i Fyrbodalen och nio i Skaraborg, har fått stöd från Västra Götalandsregionens kulturnämnd för att göra en förstudie av att starta upp ett Digidel-center.

Vidare har även regionen stöttat med medel till kommuner för att ansluta sig till Bibblix (en digital litteratur för barn och unga). Under året anslöt sig 27 kommuner. På sikt ökar det barn och ungas vana vid digital litteratur.

Elektrifiering

Elektrifiering är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet. Det handlar om att elektrifiera industrin och transportsektorn, att utveckla hållbara lösningar inom olika samhällssektorer, att inom fysisk planering ta hänsyn till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution samt bygga ut elnätens distributionskapacitet.

Sammanfattat från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Elektrifieringen är en övergripande samhällstrend och vår förmåga att hantera de utmaningar som finns kommer påverka utfall av ekonomisk utveckling och omställningstakt. En dimension som varit viktig historiskt men som på kort tid fått ny aktualitet är energisäkerhet, det vill säga länders och regioners förmåga att försörja sig med el. Det är viktigt att se att regional roll och rådighet varierar vad gäller olika delar kopplat till elektrifiering.

Insatser för elektrifiering har prioriterats regionalt i många år då främst med inriktning på transporter. Det arbetet har accelererats i och med att industrin i regionen började förbereda sig för teknologiskiftet. Fordonsindustrin är den största industrisektorn i Västsverige och Sverige och den västsvenska fordonsindustrin står för två tredjedelar av sektorn nationellt. Fordonsindustrin befinner sig sedan ett par år tillbaka i en stor teknologisk omställning och ett skifte till elektriska drivsystem och batterier. Skiftet har stor påverkan på Västsveriges ekonomiska utveckling, näringslivsstruktur, kompetensbehov och arbetsmarknad. Som en respons på pågående strukturomvandling har Västra Götalandsregionen tagit fram ett femårigt program för utbildning och utveckling inom batterier och elektrifiering i syfte att medfinansiera större infrastrukturer och utbildnings- och kompetensomställningsbehov i Västra Götaland. Programmet beslutas under 2022 och kommer utarbetas mer i detalj under första halvåret 2023.

För att öka andelen fordon som drivs på el i trafiken, används testbädden Electricity. Testbädden möjliggör för eldrivna bussar att köra i verklig trafik vilket i sin tur bidrar till utveckling, test och verifiering av nya produkter och tjänster. Ett annat projekt inom styrkeområdet framtidens mobilitet bidrar till att identifiera behov och nyttor med att implementera AI-tillämpningar i kollektivtrafiken.

Omställningen inom transport bygger även på att fordon byts ut i snabb takt och det finns en utbyggd laddinfrastruktur som möjliggör detta skifte. Med stöd av regionala medel finansierades under året 194 publika laddplatser (semisnabba) för lätta fordon. Även två laddplatser för tunga fordon, två laddare för Västtrafiks fartyg, 424 laddboxar för cykel, sex strategiska planer och tre forsknings- och innovationsprojekt finansierades. Medel till utbyggnation gavs i stor utsträckning till Västra Götalandsregionens egna verksamheter och bolag på grund av ändringar i statsstödsregler och nationella stöd till utbyggnation för både lätta och tunga fordon. Satsningen fick därmed bromsas upp ytterligare och läget anses vara svårbedömt inför kommande år. Medel till utbyggnation har en mycket god geografisk spridning.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Det sker en stor omställning i skiftet från fossil energi till förnybar energi främst inom industrin och genom elektrifiering av industriprocesser. Senaste prognos för elanvändning i regionen till år 2030 visar på en ökning med ca 15 TWh, vilket är nästan en dubbling från dagens elanvändning (19 TWh). Idag produceras enbart 1/3 (cirka 6 TWh) av elen som används i Västra Götaland inom länet. Bedömningen är att det inom länets gränser bör produceras ytterligare 15-20 TWh till år 2030, vilket skulle motsvara den ökade elanvändning.

För att möta industrins snabbt ökande elbehov behövs det tillföras ny elproduktion i stora volymer i närtid och då är det vindkraft men även till viss del även solceller som är aktuell. Regionalt består elproduktionen 2020 av:

- Vindkraft 2,6 TWh
- Vattenkraft 2,4 TWh
- Kraftvärmeverk och industriella processer: 0,7 TWh
- Solceller: 0,2 TWh

Under året har projekt som fokuserar på hållbar solcellerproduktion och möjligheter med byggnadsintegrerad solceller startat upp. Satsningen är en del av det nationella kompetenscentrumet Solcellsforskningscentrum. Vidare har även ett nystartat forskningscenter för energilagring och balansering startat. Centrumet bidrar dels till behovet att utveckla det regionala elsystemet, dels till Västra Götalands utveckling som batteriregion.

Stort fokus på regional elnätscapacitet har funnits särskilt sedan 2020 där arbetet varit kopplat till kapacitetsbehov inför eventuell vätgastillverkning inom kemiindustrin samt etablering av batterifabrik. Det snabbt växande elbehovet ställer stora krav på snabb utbyggnad av elnäten på nationell, regional och lokal nivå. Det finns även behov av utbyggd kapacitet för överföring mellan länder, till exempel för att binda samman större och kommande anläggningar av havsbaserad vindkraft i ett gemensamt europeiskt system. Utan tillräcklig tillgång till el kan näringslivets ambitioner inom elektrifieringen behöva minskas eller pausas med medföljande risker. Fram till 2045 ser behovet ännu större ut.

Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen Västra Götaland hade tillsammans med Svenska kraftnät en uppstartskonferens under året kring ACCEL ett samverkansinitiativ, för att accelerera elnätsutbyggnad i Västra Götaland. Men att enbart öka överföringen av el till Västra Götaland kommer inte att räcka, utan det kommer att krävas en kraftig ökning av elproduktionen. Därför har ett stöd med inriktning på förnybar elproduktion och elnät i syfte att accelererat arbete med en hållbar lokal- och delregional utveckling inom elproduktion och elnät initieras under 2022. Stödet riktar sig till de kommuner och kommunalförbund som vill jobba med sin elektrifieringsresa.

Cirkulära affärsmodeller

” När vi går från en linjär till en mer cirkulär ekonomi skapas möjligheter till ett långsiktigt konkurrenskraftigt näringsliv samtidigt som vi möter behovet av att ställa om för att begränsa miljö- och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Nya affärsmodeller med förändrade värdecykler ökar behovet av samverkan på både företagsnivå och systemnivå. Det finns här goda möjligheter att utveckla och stärka cirkulär produktion och konsumtion i hela regionen, utifrån en resurseffektiv utvinning och produktion som inte äventyrar den biologiska mångfalden. Arbetet har på många sätt påbörjats men för att nå resultat under kraftsamlingen krävs att fler aktörer i Västra Götaland breddar och fördjupar sin kompetens inom cirkulära affärsmodeller. Fokus ligger på att planera och designa för cirkularitet redan från början.

För att få till lönsamhet kopplat till cirkulära affärsmodeller behöver produkter utformas så att materialens värde kan behållas över tid, att komponenter kan bytas ut, produkten uppdateras. Och när det är dags för återvinning ska material kunna tas isär. Rena material är den bästa förutsättningen för effektiv och lönsam återvinning. Därför är det mycket angeläget att produkter designas för cirkulära system, annars är det svårt att få lönsamma affärsmodeller.

Inom textilområdet är satsningen Textile Movement viktig. Det är en gemensam plattform för cirkulär omställning för textilbranschen i Västra Götaland som har etablerats av näringslivet, akademien och offentliga aktörer. Denna satsning har resulterat i att företag får en ökad kunskap och därmed goda förutsättningar till en resurseffektiv konkurrenskraft.

Inom byggmaterial och plast har en fortsatt arbete genomförts för att få till mer fokus på produktutvecklingen av byggprodukter. I samverkansprojektet Cirkulära byggprodukter av plast kommer parterna undersöka om produkter går att återanvända eller om materialet går att återvinna. En förstudie för cirkulär och hållbar omställning i inredningsbranschen har resulterat i Interior Innovation Center – en nationell plattform med bas i Västra Götaland. Satsningarna bidrar till ett ökat fokus på produktutveckling och design.

Kraftsamlingen har i början haft fokus på materialintensiva branscher och materialflöden såsom textil, plast, interiör och bygg. För att lyckas med en cirkulär omställning behöver dock bransch- och materialgemensamma lösningar för återvinning och uppgradering komma på plats. Här återstår att få till en samverkan för att få till och etablera de systemlösningar som behövs och även kunna påverka den nationella eller europeisk nivå.

I satsningen Byggutmaningen återbruk, som arrangerades inom ramen för kraftsamlingen och Klimat 2030, deltog elva stora aktörer i Västsverige. Under byggutmaningen blev det tydligt att de olika aktörerna gemensamt ville påverka den nationella nivån för att undanröja de flertal hinder i lagstiftning och regelverk som finns. Aktörerna har formulerat en rad rekommendationer som presenterades vid ett seminarium i riksdagen. Mer specifikt handlar rekommendationerna om att införa en standardmärkning för kvalitetskrav på

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

återbrukat byggmaterial, se över lagstiftningar som påverkar återbrukade produktens värde, se över lagar kring rivning av fullt fungerande byggnader, tillåta flexibilitet för att kunna möta den aktuella tillgången på återbrukade produkter och undersöka hur klimatdeklarationer tydligare kan främja återbruk.

En ökad kompetens inom innovationssystemet i Västra Götaland är centralt för kraftsamling utifrån att det leder till att fler företag får stöttning och hjälp med att undersöka möjligheterna till en omställning av sin verksamhet till en cirkulär affärsmodell. Vid årsskiftet blev förstudien CCC Cirkulär coaching av affärs och innovationscoacher klar och under hösten planerades en mer omfattande utbildning för att nå en större grupp. Utbildningen sker under våren 2023.

Fler coacher inom innovationssystemet behövs då efterfrågan på rådgivning kring cirkulära tjänster har ökat. Ett resultat av det är att Circular Hub på Science Park Borås har utökat sin verksamhet och Johanneberg Science Park har under hösten påbörjat en förstudie om hur en Circular Hub inom byggsektorn kan etableras i Västra Götaland. Med lärdomar ifrån Circular Hub på Science Park Borås.

Västra Götalandsregionen har också anordnat ett Reväst-seminarium om digitalisering och cirkulära affärsmodeller i syfte att öka kunskapen om hur en grön och digital omställning kan gå hand i hand. En ökad digitalisering är en förutsättning för en omställning till fler cirkulära affärsmodeller. Behov finns till exempel att införa produktpass och att öka spårbarheten på material.

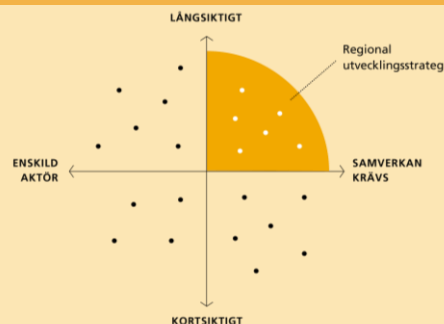
Kraftsamlingen har även fokus på konsumtionsdelen, och för att skapa en efterfrågan på produkter eller tjänster som ingår i ett cirkulärt system behövs att konsumtionsbeteendet förändras. Ett sätt är att bidra till fler cirkulära livsmiljöer med fokus på delandetjänster och cirkulär konsumtion.

Den offentliga sektorn är central för att bidra till en hållbar konsumtion och livsstil utifrån dess efterfrågan på produkter. Detta är ett område som har varit fokus på en lång tid men steg har tagits i form av att fler kommuner arbetar med återbruk och cirkulering av möbler. Västra Götalandsregionen har etablerat Åter i Bruk, en ny intern återbruksverksamhet som ska bidra till ett cirkulärt möbelflöde inom Västra Götalandsregionen.

Projektet Kvarterets konsumtion 2030 har fokuserat på möjligheter för minskad miljöpåverkan från konsumtion av sällanköpsvaror hos unga vuxna. Projektet har resulterat i två framtidsscenarios och fyra koncept med kvartersnära lösningar med potential att reducera nyköp och öka cirkulär konsumtion.

Långsiktiga prioriteringar

” Prioriteringarna beskriver de fyra viktigaste områdena där vi behöver samverka och göra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Områdena griper in i varandra och bygger vidare på Västra Götalands samlade och strategiska regionala utvecklingsarbete.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

De prioriterade områdena är:

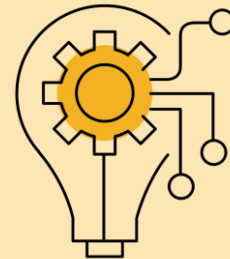
- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman

Respektive långsiktig prioritering inleds med kort sammanställning över några betydelsefulla insatser som utförts under året därefter följer ett avsnitt med några indikatorer som kortfattat beskriver utvecklingen inom området.

Ambitionen i denna rapport är att visa på viktiga strukturer som finns inom respektive prioriteringsområde, men även lyfta särskilt viktiga satsningar som bedöms bidra till prioriteringen.

Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

” Att stärka innovationskraften handlar om att nyttiggöra kunskap och utveckla idéer med potential att både skynda på omställningen och skapa värde i privat och offentlig sektor. Det omfattar insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagens innovationskraft, satsningar på internationellt starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Mycket av det arbete som har gjorts under 2022 har fokuserat på satsningar som bidrar med nya eller förbättrade lösningar för hur samhället och industrin kan ställa om till fossiloberoende energikällor och minska sina klimatavtryck. Omställningen förväntas generera nya affärsmodeller och skapar robusthet i Västra Götaland, men övergången är inte sömlös och påverkar stora delar av värdekedjorna som de ser ut idag. Det innebär att många satsningar även har bäring på områdena för kraftsamlingarna elektrifiering, digitalisering och cirkulära affärsmodeller.

Inom styrkeområdet hållbar industri har ett stort fokus legat på den pågående strukturomvandlingen inom fordonsindustrin. Här återfinns bland annat insatser som ska stödja utbildning och utveckling inom batterier och elektrifiering i syfte att medfinansiera större infrastrukturer och utbildnings- och kompetensomställningsbehov i Västra Götaland. Under året har även delregionala analyser av förutsättningar och behov kring kompetensomställning genomförts kopplat till batterietableringar och industriomställning. Dessa har använts i etableringsarbetet av nya fabriker i Västra Götaland. Hållbar industri inkluderar även till exempel textil och där har insatser gjorts kopplat till design av hållbara värdekedjor.

För att öka andelen fordon som drivs på el i trafiken, används testbädden Electricity. Testbädden möjliggör för eldrivna bussar att köra i verklig trafik vilket i sin tur bidrar till utveckling, test och verifiering av nya produkter och tjänster. Ett annat projekt inom styrkeområdet framtidens mobilitet bidrar till att identifiera behov och nyttor med att implementera AI-tillämpningar i kollektivtrafiken. Inom området återfinns även satsningarna på MobilityXLab vid Lindholmen Science Park som sedan 2017 byggt upp en samverkansarena mellan industribolag i Västra Götaland och startups med spetskompetens på mjukvara. Sedan starten har till exempel drygt 450 start-ups sökt till MobilityXlabs program.

Det genomförs också satsningar inom övriga styrkeområden. Till exempel inom livsmedel, biobaserat material och förnybar energi har en etablering av en teknisk plattform och kompetens vid Chalmers skapats för att produktutveckla gröna proteiner där ledande livsmedelsproducenter ska samverka kring kunskapsuppbyggnaden.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Att stärka och positionera västsvensk life science är ett fortsatt viktigt område som genomförs genom satsningar som Wallenbergs Center for Molecular and Translational Medicine och forskningscentret Center for Antibiotic Resistance Research. Ytterligare satsningar inom life science bidrar till etablering av högspecialiserade forskningsanläggningar med komplex specialiserad utveckling i Västra Götaland.

Inom styrkeområdet besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar pågår bland annat satsningar på en innovationsmiljö för upplevelseindustrin. Ambitionen med projektet är bland annat att samla forskning och innovation på området och skapa en prototypverkstad för hur bland annat digitala lösningar kan användas som ett verktyg i de kulturella och kreativa näringarna.

Science Parks är viktiga i arbetet för att öka takten i omställning. I en sammanställning som avser de sex Science Parks som Västra Götalandsregionen med flera medfinansierar visar senaste (2021) återrapporteringen på 333 mnkr i FoU-resurser, 122 nya innovations- och demonstrationsprojekt, 32 test- och demonstrationsarenor samt 469 små- och medelstora företag som deltar i innovationshöjande aktiviteter. Exempel på satsningar är Science Park Skövde som tillsammans med dataspelsklustret Sweden Game Arena har fått stöd i att utveckla dataspelningssatsningen Level Up i syfte att stärka spelindustrin både regionalt och nationellt. Synergier finns här även med teknikintensiva branscher i regionen som batteribranschen och fordonsindustrin. Johanneberg Science Park får fortsatt såväl nationellt som regionalt stöd i satsningen på Klimatledande Processindustri. Därtill finns de redan etablerade samverkansarenor, test- och demomiljöer och plattformar såsom till exempel ASSAR i Skövde som ska stärka konkurrenskraften för den tillverkande industrin och teknikföretagen i Skaraborgsregionen.

Andra aktörer inom innovationssystemet som är betydelsefulla för att stärka innovationskraften är bland annat inkubatorer, industriella utvecklingscentra, drivhus och Ung företagsamhet. Vad gäller insatser direkt till företag har Västra Götalandsregionen beviljat dryga 27 mnkr för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering, digitalisering och hållbarhet. Vidare uppgår Almi Företagspartner Västs utlåning under året till 520 mnkr och inbegriper 550 lån till företag som vill växa. Tillväxten ska vara ekonomisk, miljömässig och socialt hållbar över tid. Effektmätningar som genomförts visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. I inkubatorerna som Västra Götalandsregionen stödjer har 741 idéer utvärderats under 2021. Inkubatorbolagen inklusive alumni har drygt 3300 sysselsatta och omsätter dryga 4,3 miljarder kronor.

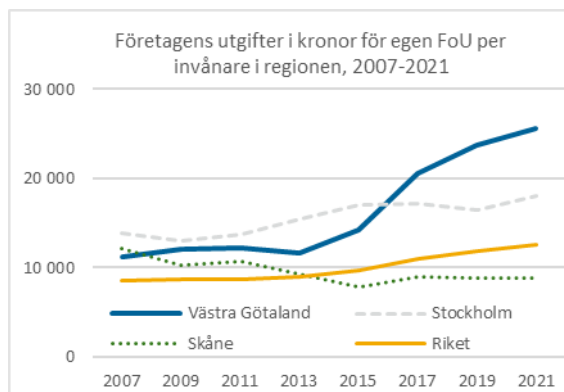
Klimat 2030 har fortsatt sitt arbete inom utpekade fokusområden. I uppföljningen från 2022 vad gäller kommunernas klimatlöften visar att kommuner beslutat om 426 klimatlöften, varav 219 har realiserats vilket enligt uppföljningen beräknar ge utsläppsminskningar på drygt 44 700 ton koldioxidekvivalenter (CO₂e). Ett klimatlöfte kan till exempel vara att det finns en laddplan för kommunen, att man klimatväxlar tjänsteresor och att kommunen analyserar inköpens klimatpåverkan och ställer krav i prioriterade upphandlingar.

Korta fakta om utvecklingen

Sverige rankas som det mest innovativa landet i EU och Västsverige¹⁴ och som en av de mest innovativa regionerna i EU, enligt EU:s senaste mätning av innovationsförmåga¹⁵ i Europas regioner.

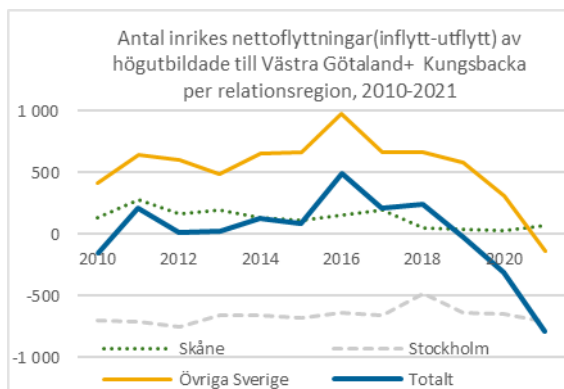
I Västra Götaland lägger företagen mycket pengar på forskning och utveckling (FoU) jämfört med företag i de andra storstadsregionerna och riket som helhet. Summan (relaterat till antalet invånare i regionen) har också mer än dubblats sedan 2013. Det är framför allt ett antal storföretag som ligger bakom de stora summorna som satsas i Västra Götaland.

Företagens FoU-utgifter står för 83 procent av totala FoU-utgifter i Västra Götaland, akademien 14 procent och offentlig sektor för 3 procent.

Källa: SCB (via Kolada).

Under 2021 flyttade nästan 800 fler högutbildade personer¹⁶ från Västra Götaland och Kungsbacka¹⁷ till resten av Sverige än som flyttade i omvänd riktning. Det skiljer sig markant från åren innan pandemin, då inrikes flyttnettot av högutbildade snarare varit lite positivt. Det berodde framför allt på att tillskottet av högutbildade som brukar komma från Sverige, exklusive Skåne och Stockholm, var betydligt mindre än vanligt och t.o.m. negativt under 2021. Vanligtvis brukar det överskottet väga upp det negativa inrikes flyttnetto av högutbildade som Västra Götaland²⁰ har till Stockholmsregionen, vilket det inte gjorde 2020 och 2021.

Källa: Västdatabasen, SCB.

¹⁴ Västsverige består av Västra Götaland och Halland

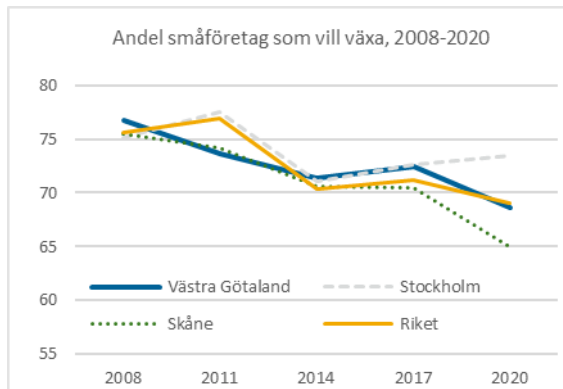
¹⁵ <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

¹⁶ Med högutbildad avses personer med minst tre års eftergymnasial utbildning, åldrar 21-64 år

¹⁷ Eftersom Kungsbacka ingår i Göteborgsregionen inkluderas Kungsbacka i beräkningen då de högutbildade i Kungsbacka fortfarande anses finnas tillgängliga för regionens arbetsmarknad.

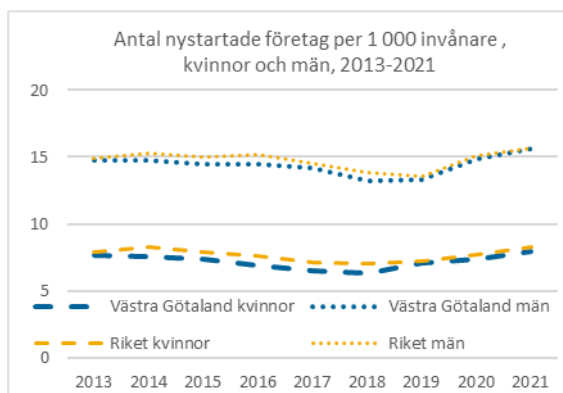
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Knappt 70 procent av tillfrågade småföretag uppgav 2020 att de ville växa. Det var en minskning jämfört med mätningen 2017 vilket i sin tur var en tydlig minskning jämfört med första undersökningsåret 2008 då 77 procent uppgav att de ville växa. Riksgenomsnittet ligger på ungefär samma nivå och följer samma mönster, medan småföretagen i Stockholm har en lite högre andel 2020 (74 procent) och Skåne hamnar lite lägre (65 procent).

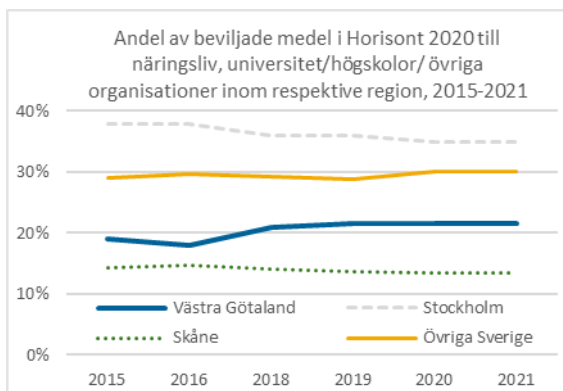
Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet

Antal nya företag i Västra Götaland som startas av män är ungefär dubbelt så många som antalet som startas av kvinnor. Under 2021 startades 15,6 respektive 7,9 nya företag per 1 000 invånare¹⁸ av män respektive kvinnor. Det var något fler än under åren närmast innan pandemin, men ungefär samma som under perioden 2013-2016. Nyföretagande har under hela perioden varit något lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt och mycket lägre än nyföretagande i Stockholm.

Källa: Tillväxtanalys.

Andelen av beviljade medel från EU:s forskningsprogram Horisont 2020 till organisationer i Västra Götaland av totala medel till Sverige, har ökat något under perioden. År 2021 hade totalt 494 miljoner Euro gått till företag, högskolor och andra organisationer i Västra Götaland vilket motsvarar 22 procent av de drygt 2,3 miljarder som Sverige fått inom programmet. Sveriges andel av totalt beviljade medel inom EU har under perioden varit ganska konstant, runt 3,4-3,5 procent.

Källa: Vinnova.

¹⁸ Jämfört antal invånare i åldrarna 16-64 år.

Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande

” Att bygga kompetens handlar om att tillgången till kunskap och kompetens är avgörande för att samhället ska utvecklas. Utbildning och arbete är grunden för att människor och företag ska växa. Omställningen kräver också att vi lär och agerar utifrån ny kunskap och ändrade förutsättningar. När behovet av kompetens snabbt förändras blir möjligheterna till livslångt lärande allt viktigare.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Glappet mellan arbetskraftsutbud och efterfrågan på arbetskraft på den västsvenska arbetsmarknaden är en av regionens stora utmaningar. Särskilt arbetet med attraktion till bristyrken står i fokus. Även arbetet med att underlätta för och möta behovet av nya kompetenser som uppstår som en konsekvens av omställningen, särskilt inom tillverkningsindustrin, har varit i stort fokus. Därutöver påverkar de större nyetableringarna som kommer etableras i Västra Götalands kompetensbehov och Västra Götalandsregionens arbete gällande kompetensförsörjning i hög grad. För att säkerställa bred samverkan och kunskapsinhämtning är arbetet nära kopplat till de delregionala kommunalförbunden och deras branschråd och andra former för dialog mellan branscher och sektorer på arbetsmarknaden.

En avsiktsförklaring mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden har under året tagits fram som förtydligar ansvaret för kompetenssamverkan och lägger grunden för långsiktig styrning och finansiering av de delregionala kompetensråden. Den slår fast ett åtagande att samarbeta och samverka kring kompetensförsörjningsfrågor med inriktning på att åstadkomma en bättre matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Två strategiskt viktiga satsningar har gjorts under året, som både syftar till att främja kompetensomställningen för att möta teknikskiftet i samhället och till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Det ena projektet är Skaraborgs kompetensnav – insatser för omställning i Skaraborgs arbetsliv. Satsningen kopplas till potentiella nyetableringar, expansioner i befintliga verksamheter samt omställningar av befintligt näringsliv som kommer att ha mycket stor påverkan på arbetsmarknaden och samhällsutvecklingen i Skaraborg de kommande åren. Det andra projektet är Regional infrastruktur för strategiskt arbete med kompetensförsörjning i Göteborgsregionen som syftar till att skapa långsiktiga och robusta strukturer för arbetet i Göteborgsregionens övergripande kompetensråd såväl som i de branschspecifika kompetensråden för att nå en ökad matchning mellan olika branschers behov.

För att säkra en fortsatt stark fordonsindustri i regionen, då företagen står inför stora utmaningar i sin kompetensförsörjning de kommande åren, har särskilda insatser gjorts för detta. Det finns både behov av att rekrytera nya medarbetare med delvis annorlunda kompetenser samt att kompetensväxla befintliga medarbetare. Satsningen på

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Utbildningscentrum för industriell omställning kopplat till transportsektorns elektrifiering syftar till att underlätta kompetensförsörjningen på såväl kort som lång sikt.

Folkhögskolornas arbete med individer i behov av extra stöd för att närma sig arbete och studier fortskrider under året. För att få in fler i arbete är validering som metod viktigt, och Validering Väst är fortsatt en regional motor som ger kvalitets- och metodstöd i utveckling av valideringsmetoder

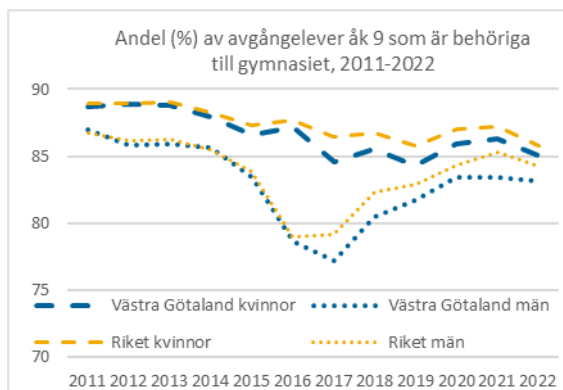
I samband med kriget i Ukraina genomfördes riktade insatser under året. Det har till exempel handlat om jobbmässor på olika teman där arbetssökande, med fokus på de som kommit till Västra Götaland och registrerats enligt massflyktingsdirektivet, matchas mot arbetsgivare som kan erbjuda passande anställningar. Därutöver har man även erbjudit informationsmöten om den svenska arbetsmarknaden, CV-coaching och workshops, med syftet att skapa sysselsättning och därmed inkludering genom att ta tillvara på arbetskraften hos nyanlända från Ukraina.

Folkhögskolornas arbete med individer i behov av extra stöd för att närma sig arbete och studier fortskrider under året. För att få in fler i arbete är validering som metod viktigt, och Validering Väst är fortsatt en regional motor som ger kvalitets- och metodstöd i utveckling av valideringsmetoder. Under året har de haft i uppdrag från Västra Götalandsregionen att öka antalet och kvalitén på valideringen i små- och medelstora företag, med hjälp av valideringsvouchers.

Insatser som rör barn och unga kommer till stor del in under den långsiktiga prioriteringen Öka inkludering samt området för kraftsamling Fullföljda studier. De delar som särskilt berör Bygga kompetens handlar till exempel om science centers tidiga insatser för barn och unga utifrån att de bidrar till den framtida kompetensförsörjningen, till att bryta könstraditionella studie- och yrkesval och till ökad integration. Vidare bidrar Västra Götalandsregionens arbete med sociala investeringsmedel (SIM) till att tillvarata allas kompetens genom att stödja insatser som skapar förutsättningar för fullföljda studier med särskilt fokus på de barn och unga som av olika anledningar inte fullföljer sina studier och som därmed riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden. Under 2022 har 15 sociala investeringsprojekt haft verksamhet och hösten togs beslut om fem nya sociala investeringar. Fler insatser kopplat till fullföljda studier lyfts under avsnittet för kraftsamlingen.

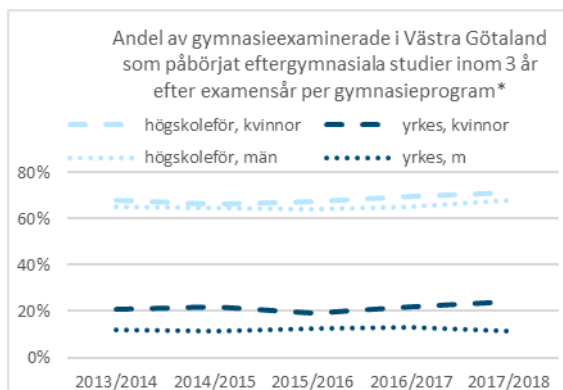
Korta fakta om utvecklingen

Fler flickor än pojkar lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet, 2022 var andelen behöriga flickor 85,1 procent medan andel pojkar var 83,1 procent. Både andelen behöriga flickor och pojkar i Västra Götaland är lite lägre än Sverige-genomsnittet för respektive kön. Trenden för andelen behöriga var under flera år efter 2011 negativ, men vände efter 2017 och andelen behöriga började öka igen. Dock minskade andelen något igen mellan 2021 och 2022 och andelen behöriga är fortfarande 3-4 procentenheter lägre 2022 än vad den var för 10 år sedan.

Källa: SCB/ Skolverket (via Kolada).

Ungefär hälften av alla gymnasieelever i Västra Götaland läser vidare på en eftergymnasial utbildning¹⁹ inom tre år efter sin gymnasieexamen. Av de som läst högskoleförberedande program är andelen 70 procent medan för elever som läst yrkesprogram cirka 16 procent. En högre andel tjejer än killar läser vidare, det förklaras framför allt av att killar i högre utsträckning än tjejer läser yrkesprogram på gymnasiet. Det är också betydligt större skillnad mellan könen bland de som läst ett yrkesförberedande program på gymnasiet, än bland de som läst högskoleförberedande program. Bland tjejer som läst ett yrkesprogram på gymnasiet läser nästan en fjärdedel vidare, medan motsvarande andel för killar är hälften så stor, d.v.s. en åttondel.

* Gymnasieprogram uppdelat på högskoleförberedande program och yrkesprogram. Årtal är läsår för gymnasieexamen.
Källa: SCB.

Ungefär 35 procent av de privata arbetsgivarna i Västra Götaland uppger att man har problem att rekrytera p.g.a. brist på arbetskraft med rätt kompetens²⁰, för Sverige är motsvarande siffra 40 procent. För offentliga arbetsgivare är andelen ännu

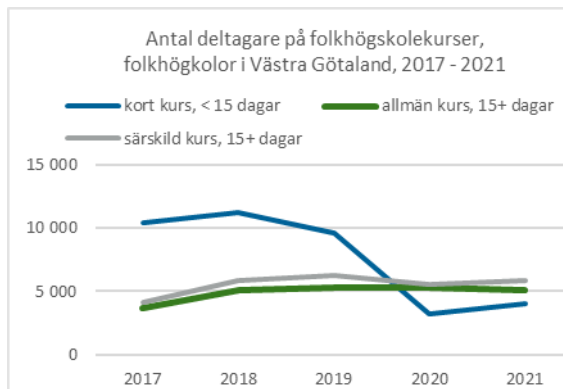
¹⁹ Som eftergymnasial utbildning räknas högskola/universitet, yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och särskild kurs på folkhögskolan

²⁰ Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2022, Arbetsförmedlingen.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

högre, ungefär 60 procent upplever brist på arbetskraft. Detta är en återgång till ungefär samma grad av upplevd arbetskraftsbrist som var innan pandemin.

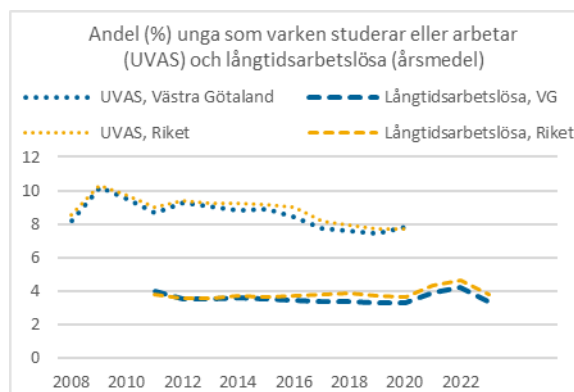
Antal deltagare på folkhögskolorna i Västra Götalands långa kurser (15 dagar eller längre) ökade mellan 2017-2019 men har sedan dess inte förändrats så mycket. Deltagarantalet på de korta kurserna, (max 14 dagar) minskade kraftigt under 2020, men hade redan 2019 minskat något jämfört med 2018. Deltagarantalet steg något under 2021 men var fortfarande knappt hälften så stort som antalet 2019.

Källa: SCB.

Andelen unga (17-24 år) som varken studerar eller arbetar har minskat något över tid, dock steg värdet lite under 2020 jämfört med 2019, från 7,5 till 7,8 procent. Andelen i Västra Götaland är ungefär lika stor som andelen i Sverige.

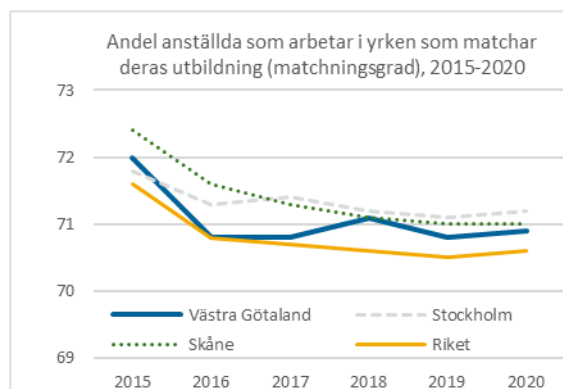
Andelen långtidsarbetslösa²¹ i befolkningen hade en något minskade trend under åren 2010-2019 i Västra Götaland, men ökade kraftigt under pandemiåret 2020 och även 2021. Under 2022 började den sjunka igen men är fortfarande något över nivån 2019. Under 2022 hade 3,3 procent av befolkningen i åldrarna 25-64 år arbetslösa längre än 6 månader.

Källa: Unga som varken arbetar eller studerar: 17-24 år.SCB (via Kolada).
Långtidsarbetslösa: 25-64 år.
Arbetsförmedlingen (via Kolada).

Matchningsgraden, dvs andelen anställda som arbetar i yrken som stämmer väl överens med deras utbildning har minskat/försämrats något jämfört med 2016, men har sedan 2017 varit ganska oförändrat runt 71 procent.

Matchningsgraden är lite högre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt, men något sämre än övriga två storstadsregioner.

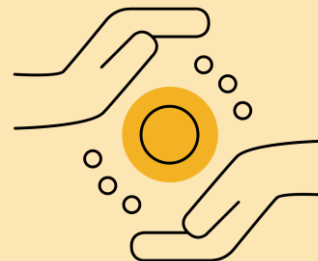
Källa: SCB (via Kolada).

²¹ Arbetslösa längre än 6 månader, åldrar 25-64 år

Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning

” Att öka inkluderingen handlar om att skapa förutsättningar för alla individer att kunna vara aktiva i arbets- och samhällsliv. Det handlar också om att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin. Att stärka barn och ungas förutsättningar och möjligheter är grunden.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Många insatser inom prioriteringen har haft fokus på att öka individers anställbarhet och kunskap samt att matcha arbetssökande mot lediga arbeten. Målgrupperna varierar från nyanlända och särskilt för 2022 personer som kommit till Västra Götaland genom massflyktsdirektiv från Ukraina till andra nyanlända och utrikesfödda långt från arbetsmarknaden. I många projekt har företag deltagit och tagit emot praktikanter och anställt individer. Föreningar har också varit med vilket bidragit till att de ökat sina kunskaper om målgruppen och breddat sin deltagarbas. Det har inneburit att fler nyanlända och utrikes födda fått kännedom om och kommit in i (svenskt) föreningsliv.

Samrådet integration/migration som Länsstyrelsen i Västra Götaland samordnar är ett nätverksforum som möjliggör att strukturella problem och/eller utvecklingsområden hanteras på rätt nivå och av rätt aktör. Under året fördjupade samrådet sitt arbete med särskilt fokus på insatser med bäring på kriget i Ukraina, som också innebar nätverkande med aktörer inom det civila samhället. Inom nätverkssamarbetet togs informationsmaterial fram liksom gemensamma kunskapshöjande insatser till personal.

Västra Götalandsregionens program för att få in personer långt från arbetsmarknaden i arbete inom regionens egna förvaltningar och bolag (ViA) har utökats under året. Utökningen avser geografisk spridning, antal och typ av förvaltningar som tar emot arbetssökande, samt individer som fått arbete.

Insatser för att öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling har också genomförts, till exempel har en form av samråd med barn och unga, så kallade Unga regionutvecklare, provats i framtagande av ny kulturstrategi för Västra Götaland.

Det finns i vissa insatser en koppling till området för kraftsamling Digitalisering. Till exempel att skapa förutsättningar för digitalisering av samlingslokaler och bredda möjligheterna för deltagande i kultur och föreningsliv har skett genom så kallat digitaliseringsstöd till framförallt civilsamhället. Stödet inkluderar fiberanslutning till lokaler men även satsningar på teknisk utrustning. Denna förändring innebär möjligheter för kommuner att ansöka om stöd för att skapa så kallade Digidelcenter, med syftet att minska digitalt utanförskap hos invånarna. Under året har även en insats med fokus på Borås, Falköping och Vänersborg som handlar om att i samarbete med lokala nyhetsredaktionerna stärka den lokala kunskaps- och nyhetsförmedlingen, folkbildningen,

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

opinionsbildningen samt invånarnas medie- och informationskunnighet. En satsning på mötesplatser är bland annat Frihamnsdagarna i Göteborg som en arena för demokratiska samtal.

Ett annat viktigt område inom prioriteringen är att stärka barn och unga så att dessa får en bra start i livet. För att minska skillnaderna mellan olika delar av Västra Götaland och stärka den verksamhetsnära genomförandekraften har uppbyggnad påbörjats av delregionala kunskapsnoder på kommunalförbunden kopplade till kraftsamling fullföljda studier.

Ett annat utvecklingsarbete är påbörjat inom satsningen Det goda livet i Dalsland där kommunerna undersöker möjligheten att arbeta fram en Dalslandsmodell med gemensam metod och arbetssätt för tidiga insatser för barn och unga för mer jämlika livsvillkor.

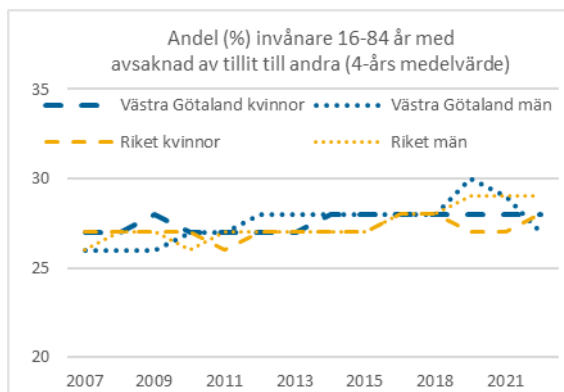
I den nationella folkhälsoenkäten ”Hälsa på lika villkor” rapporterar en stor andel av Västra Götalands befolkning att de har en god hälsa. Trots detta finns det fortfarande skillnader mellan olika grupper. Med anledning av detta samverkar Västra Götalandsregionen med kommunernas folkhälsostrateger via Folkhälsonätverket i Västra Götaland. Fokus är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Nätverket identifierar behov och genomfört-bland annat fortbildning. Det finns även fem delregionala folkhälsonätverk.

Kraftsamling fullföljda studier bidrar till öka inkluderingen och bygga kompetens. Fokus i kraftsamlingen är stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete kring barn och ungas uppväxtvillkor och förutsättningar för att fullfölja sina studier. Ett prioriterat område är barn och ungas psykiska hälsa.

Ett verktyg för kraftsamlingen är sociala investeringar där tidiga hälsofrämjande insatser testas och utvecklas och som på sikt kan förbättra barn och ungas förutsättningar att gå ut grundskolan med godkända betyg.

Korta fakta om utvecklingen

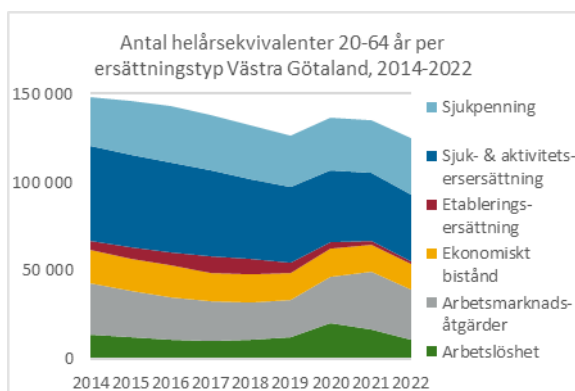
Ungefär 28 procent av invånare i Västra Götaland anser att de allmänhet inte kan lita på andra människor, det är ungefär lika stor andel om för 10 år sedan. De är inte heller någon större skillnad mellan män och kvinnor och Västra Götaland ligger ungefär på samma nivå som övriga Sverige.

Källa: FHM, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

I valet 2022 röstade mellan 80-84 procent av de röstberättigade i Västra Götaland i de tre olika valen²². Det är en stor minskning jämfört med valet 2018 då mellan 84-87 procent röstade i de tre olika valen. En förklaring som lyfts fram till det minskade valdeltagandet är de långa köer som uppstod vid flera vallokaler som en följd av de förändringar av systemet för att ta valsedlar som införts²³. Det är även stora skillnader mellan olika valdistrikt där valdeltagande i ett par valdistrikt var under 40 procent medan valdeltagande i distriktet som ligger högst var 96 procent.

Antal personer (omräknat till helårsekvivalenter)²⁴ som försörjdes via olika typer av bidrag²⁵ var 2022 cirka 125 000 personer i Västra Götaland. Det är en minskning med ungefär 10 000 personer jämfört med 2020 och 2021, och är därmed tillbaka på ungefär samma nivå som under 2019. Det beror framför allt på en minskning av antalet arbetslösa och personer med arbetsmarknadsåtgärder.

Källa: SCB.

²² Valmyndigheten/SCB. 80,7, 80,4 och 82,3 % valdeltagande i kommun-, region- resp. riksdagsval.

²³ Erfarenheter från valen 2022, Valmyndigheten.

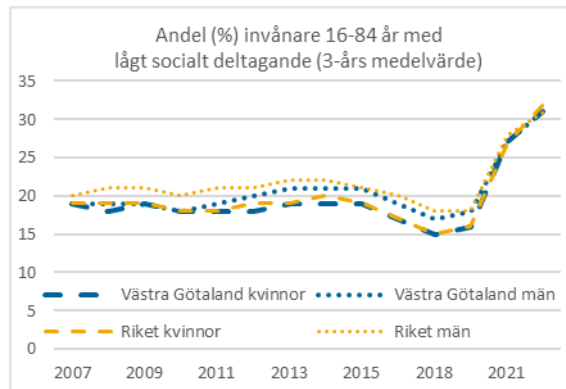
²⁴Omräknat till helårsekvivalenter, dvs det antal individer som skulle kunna försörjas under ett helt år med full ersättning. Exempelvis blir två personer, som varit heltidsarbetslösa ett halvår var, tillsammans en helårsekvivalent.. Årsvärdet är ett medelvärde av antal helårsekvivalenter per månad. För 2022 är värdet medelvärdet av första halvåret.

²⁵ Med bidrag avses sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare kallat förtidspension), ersättning vid arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

Innan pandemin var trenden att allt färre invånare hade ett lågt socialt deltagande²⁶, ungefär 16 procent av kvinnorna och 18 procent av männen i Västra Götaland. Pandemin förändrade det drastiskt och för 2021 bedöms uppåt hälften av invånarna i Västra Götaland haft ett lågt socialt deltagande²⁷. Läget förbättrades dock under 2022, uppskattningsvis cirka 30 procent av invånarna hade ett lågt socialt deltagande.

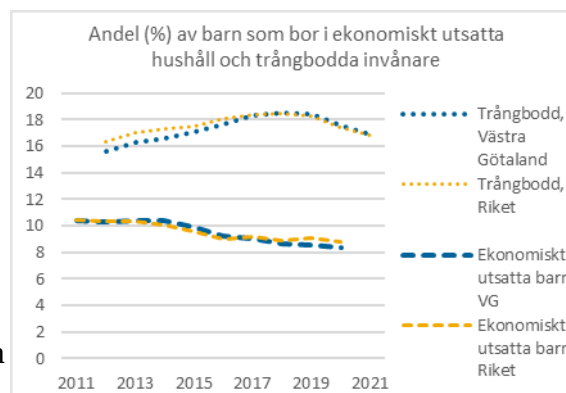
Den vanligaste förening som invånarna är med i är en religiös organisation (42 procent), följt av en facklig organisation (40 procent) och/eller en idrottsförening (33 procent)²⁸. Medlemmar i idrottsföreningar är också de som är mest engagerade i föreningen, cirka 40 procent av de som är medlemmar anger att de deltar aktivt i verksamheten och/eller har något uppdrag, medan motsvarande siffra för facklig eller religiös organisation är knappt 10 procent.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

Andelen av invånare som bor i flerbostadshus som räknas som trångbodda enligt norm 2 (max två personer per rum, kök och vardagsrum undantaget) ökade något under perioden 2012-2019. Under 2020 och 2021 minskade dock andelen något och låg 2021 på 17 procent av befolkningen som bor i flerbostadshus.

Under de senaste 10 åren har andelen barn och unga (0-19 år) som bor i ekonomiskt utsatta hushåll minskat något, från drygt 10 procent 2011 till 8,4 procent 2021. Motsvarande andel i Sverige låg 2020 på ungefär samma nivå som i Västra Götaland.

Källa: Andel av barn (0-19 år) som bor i ett hushåll med låg inkomst och/eller med ekonomiskt bistånd. SCB (via Kolada).

Trångboddhet, andel av invånare i flerbostadshus som är trångbodda enligt norm 2 (max 2 personer per sovrum). SCB (via Kolada).

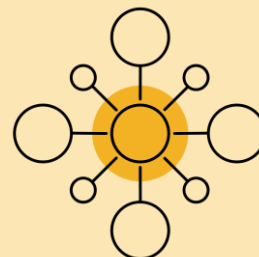
²⁶ Som lågt socialt deltagande anses vara om man under senaste året endast deltagit i en av 13 listade aktiviteter (så som varit på privat fest, gått på teater eller sporttillställning, varit på religiös sammankomst, etc).

²⁷ På länsnivå redovisas endast 3-årsmedelvärden vilket gör att siffrorna för enstaka åren 2021 och 2022 skattas utifrån de nationella siffrorna. För Sverige totalt var andelen för 2021 49 procent och andelen för 2022 29 procent. Undersökningen 2020 gjordes tidigt på året så effekterna av pandemin hade inte hunnit slå igenom.

²⁸ Västsvenska SOM-undersökningen 2021- Uppföljning av Vision Västra Götaland.

Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet

” Att knyta samman Västra Götaland handlar om att öka närheten mellan olika delar av länet men också med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Vi vill göra det möjligt för människor och företag att nå varandra och ha ett utbyte med omvärlden. Samhällsplanering och regional fysisk planering är viktiga delar av framtidens lösningar. En samordnad planering för bebyggelse och transport behövs för att göra transporterna hållbara.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

En förhållandevis stor del av genomförandet av prioriteringen sker inom befintliga planer, program och strategier som utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter.

Trafikförsörjningsprogrammet – Hållbara resor i Västra Götaland 2021-2025, är det övergripande styrdokumentet för utvecklingen av kollektivtrafiken i länet. I 2022 års uppföljning²⁹ lyfts att återhämtningen efter covid-19-pandemin har gått över förväntan när det gäller de flesta indikatorer. Till exempel uppgår för kollektivtrafikens marknadsandelar till 30 procent 2022. Målet är att återgå till 2019 års nivå på minst 33 procent. Även andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska återtas, minst 40 procent. För 2022 var andelen 38 procent. Den geografiska tillgängligheten visar att målet med 79 procent av invånarna som har högst 60 minuters restid med kollektivtrafik och minst 10 resmöjligheter per vardag till närmsta pendlingsnav är uppfyllt. Antalet resor visar på en uppgång under 2022 med 67 miljoner resor och uppgår nu till 301 miljoner. Målet är 2019 års nivå på minst 350 miljoner resor.

Det långsiktiga arbetet med att utveckla regional fysisk planering har fortsatt under året. Kunskapsutbyggnad kring relationer och samband mellan olika orter, platser och regionala funktioner har fördjupats. Med stöd i tidigare analyser pågår en kartläggning av befolkningsutveckling före respektive efter coronapandemin med fokus på skillnader mellan stad och landsbygd. Syftet är att höja den gemensamma kompetensen om regional fysisk planering samt nyttja som diskussionsunderlag för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

En gemensam samverkansarena för mobilitet och tillgänglighet i glesare geografier har startats upp efter initiativ från Boråsregionen, Fyrbodalsregionen och Skaraborgs kommunalförbund. Ambitionen i arenan är att samordna olika pågående projekt med fokus mobilitet och tillgänglighet för mindre tätorter och landsbygder. Detta i syfte att etablera och utveckla ett

²⁹ Uppföljning 2022, Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland. Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen. Kommer att publiceras på <https://www.vgregion.se/tfp>

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

varaktigt mobilitetserbjudande och därmed öka tillgängligheten och bidra till regional utveckling i hela Västra Götaland

Den regionala planen för transportinfrastruktur för 2022-2033³⁰ antogs under året. Fokus ligger på genomförandet av planen. En genomförandegrupp har skapats för att följa planens framdrift och för att säkerställa att planen fortsatt följer de uppsatta ambitionerna samt bidrar till utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle.

Under året har en överenskommelse om färdplan för förbättrade hållbara förbindelser Öckerö– Göteborg bortom 2040 slutits mellan Västra Götalandsregionen, Trafikverket, Öckerö kommun och Göteborgs Stad. Vidare arbetas med att öka möjligheten att kombinera cykel och kollektivtrafik. Ett testkoncept där cykel och kollektivtrafik integreras på ett tydligare sätt kommer prövas på ett antal orter under 2023-2024. Projektet syftar till att skapa bättre möjligheter för ett ökat hållbar resande i olika delar av länet utifrån de olika geografiska förutsättningarna.

För en omställning inom transporter krävs en utbyggd laddinfrastruktur som möjliggör skiftet, någon som även lyfts i avsnittet om elektrifiering. Under året finansierades med regionala medel bland annat 194 publika laddplatser (semisnabba) för lätta fordon.

Det regionala bredbandsstödet är ett bra komplement till det statliga bredbandsstödet. Fiberutbyggnaden har kommit så långt att det inte finns många större områden utan etablerade bredbandsnät kvar ens på landsbygden. Det finns ett relativt stort intresse från marknadens aktörer att fortsätta bygga ut landsbygdsnäten. En stor utmaning är att få tillräckligt många kunder som är villiga att ansluta sig. Mobiloperatörerna har även varit positiva till att etablera sig i de samhällsmaster som det regionala stödet ger förutsättningar för att sätta upp för att förbättra mobiltäckningen där den är dålig. En samhällsmast är driftsatt och ytterligare sju master är i olika faser av planering eller uppförande.

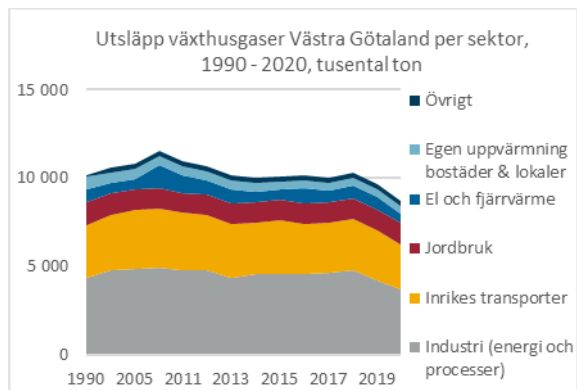
I samverkan med Chalmers Arkitektur och kommunalförbunden anordnades under året konferensen Platsen och Rummet med fokus på kopplingen mellan platsutveckling och gestaltad livsmiljö. Horizonprojektet *BeCULTOUR*, där Västra Götalandsregionen är samverkanspart, har under året utvecklat arbetssätt för platsutveckling och besöksnäring med Rydal och Forsvik som piloter.

Västra Götaland är en av de regioner i Sverige med flest butiker som erhåller särskilt driftstöd för att säkerställa tillgången till dagligvaror. Under 2022 beviljades 21 butiker stöd. Prioritering av stöden görs i nära dialog med kommunerna. Västra Götalandsregionen har även beviljat hemsändningsbidrag till kommuner. Under våren öppnat upp en ny möjlighet att söka investeringsstöd kopplat till grundläggande service.

³⁰ <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/transportinfrastruktur/regional-infrastrukturplan/>

Korta fakta om utvecklingen

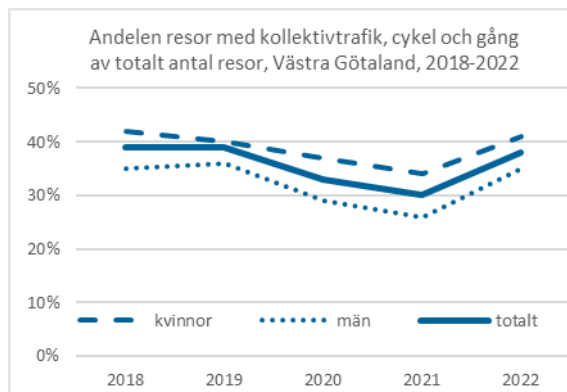
Efter industrins utsläpp är transportsektorn den största utsläppskällan i länet. Jämfört med 1990 har dessa sektorer minskat sina utsläpp med ungefär 15 procent. För att minska utsläppen inom transportsektorn behöver både vägtrafikens beroende av fossil energi brytas och trafiken behöver minska³¹. Den största minskningen jämfört med 1990 har de varit inom el & fjärrvärme samt egen uppvärmning där utsläppen minskat med cirka 30 procent. Dessa två sektorer utgör dock en mindre del av de totala utsläppen, cirka 5 procent vardera.

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Naturvårdsverket).

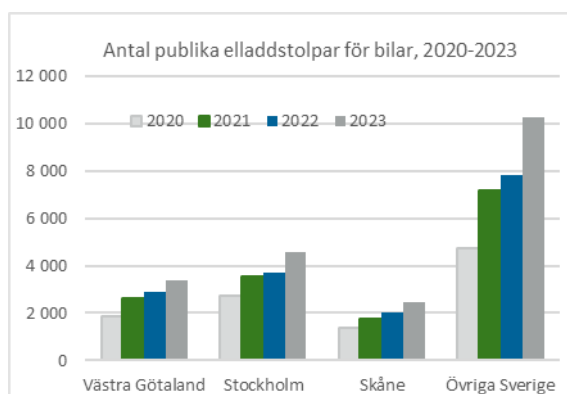
Andelen av totala antalet resor som gjordes med kollektivtrafik, cykel eller gång minskade under pandemiåren 2020 och 2021, men ökade under 2022 till nästan samma andel som det var 2019 (knappt 40 procent). Återhämtningen beror främst på att andelen kollektivtrafik har ökat under året, snarare än gång och cykel³².

Under hela perioden har kvinnor en betydligt högre andel av sina resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller gång än män.

Källa: Kollektivtrafikbarometern.

Antalet publika laddstolpar i Västra Götaland ökade mellan början av 2022 till början av 2023 med 500 stycken. Eftersom antalet laddbara bilar ökade mer försämrades tillgången till laddstolpar relativt sett. För 2022 gick det 16 laddbara bilar per stolpe medan för 2023 går 20 bilar per stolpe i Västra Götaland. Det rekommenderade värdet enligt EU bör ligga på 10 bilar per stolpe³³.

Källa: PowerCircle (via M Sverige)

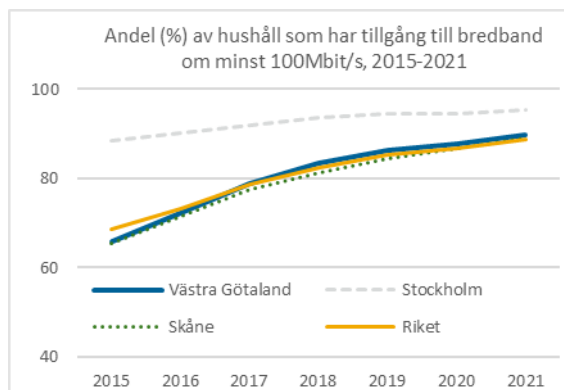
³¹ Västra Götalands klimatomställning- Transporter i fokus. Rapport från forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning 2022

³² Uppföljning 2022 Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland

³³ <https://msverige.se/sa-tycker-vi/nyheter/allt-storre-brist-pa-laddstolpar/>

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.- Error!
Use the Home tab to apply Rubrik 2;Rubrik 2 VGR to the text that you want to appear here.

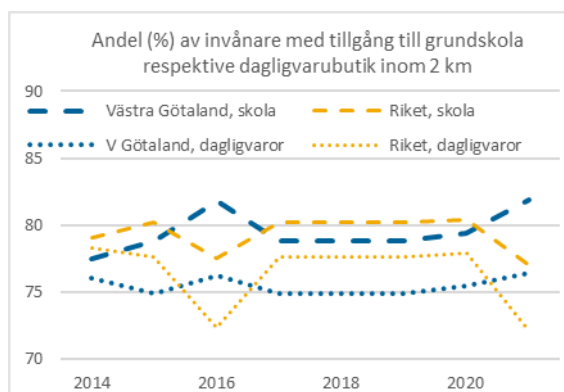
Andelen hushåll som har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s i Västra Götaland har ökat successivt och är nästan 90 procent år 2021. Det är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt men betydligt lägre än Stockholm. Det är stor skillnad på täckningen mellan hushåll i tätorter och glesbygd. Andelen hushåll i tätorter/småorter i Västra Götaland som har tillgång till 100 Mbit/s är 91 procent medan motsvarande siffra för hushåll i glesbygd är 70 procent.

Källa: Post- och telestyrelsen (via Kolada).

Tillgängligheten till service är generellt god i Västra Götaland, åtminstone för de som har tillgång till bil³⁴ och andelen invånare som har nära till dagligvarubutik och skola är lite högre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt under 2021.

Invånarna är generellt ganska nöjda med servicen inom de flesta områden, undantaget tillgången till bostäder, och blev inom flera vårdrelaterade områden även mer nöjda med samhällets service under 2020 och 2021 jämfört med åren innan. Servicen totalt i Västra Götaland fick under 2020 och 2021 det högsta betyget sedan regionen bildades.³⁵

Källa: Tillväxtverket/ Pipos (via Kolada).

Västra Götaland är det län i Sverige som tar emot mest varor från utlandet, mätt både i ton och värde. Till Västra Götaland kommer 48 procent av Sveriges varor från utlandet mätt i ton och 35 procent mätt i värde. Västra Götaland har också den högsta andelen avgående utrikes varusändningar mätt i värde, 28 procent. I ton däremot har Norrbottens län mer, 29 procent, följt av Västra Götaland på 24 procent.

Källa: Varuflödesundersökningen 2016, Trafikanalys.

³⁴ Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2021. Tillväxtverket.

³⁵ Den västsvenska SOM-undersökningen 2021. Tabellrapport.